

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม

ในการวิจัยเรื่อง การดำเนินงานตามเป้าหมายหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล จุมพล อำเภอโพธิ์พิสัย จังหวัดหนองคาย ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ที่สามารถนำมาประกอบในการวิจัย รายละเอียดต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาล
2. แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น
3. แนวคิดเกี่ยวกับคณะกรรมการหมู่บ้าน
4. แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น
5. บริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลจุมพล อำเภอโพธิ์พิสัย จังหวัดหนองคาย
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. กรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาล

2.1.1 ความหมายของธรรมาภิบาล

แนวคิดเรื่องธรรมาภิบาล (Good Governance) หรืออาจเรียกง่าย ๆ ว่าการปกครองที่ดีได้ถูกนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการทั้งในระดับประเทศและระดับองค์กร ทั้งในหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กร ไม่แสวงหากำไรต่าง ๆ แนวคิดนี้ ได้รับการสนับสนุนและผลักดัน โดยองค์กรระหว่างประเทศจำนวนมาก ในช่วงเกือบ 2 ทศวรรษที่ผ่านมา และได้รับการตอบรับอย่างดี ในหลายประเทศรวมทั้งประเทศไทยด้วย (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2551) ซึ่งนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

การประชุมระดับรัฐมนตรีประเทศสมาชิกองค์การ เพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Cooperation and Development : OECD) ที่ปารีส เดือนมีนาคม พ.ศ. 2539 ได้ให้ความหมาย ธรรมาภิบาลว่า ธรรมาภิบาลเป็นการบริหารที่ดีของภาครัฐ รวมถึงความสัมพันธ์ วิธีการ และเครื่องมือ ซึ่งก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชนทั้งในฐานะปัจเจกบุคคล และสถาบันต่าง ๆ ไมเคิล (2545, อ้างถึงใน มณฑล คงแถวทอง, 2550)

ธีระยุทธ บุญมี (2541) อธิบายว่า ธรรมมาภิบาล เป็นกระบวนการความสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างภาครัฐ สังคม และประชาชน ทำให้การบริหารราชการแผ่นดินมีประสิทธิภาพ มีคุณธรรม โปร่งใส ตรวจสอบได้ และมีความร่วมมือของฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งขบวนการนี้จะก่อให้เกิดความเป็นธรรม ความโปร่งใส ความยุติธรรม โดยเน้นการมีส่วนร่วมของคน

ประเวศ วะสี (2541) กล่าวว่า ธรรมาภิบาล หมายถึง การที่ประเทศมีพลังขับเคลื่อน ที่ถูกต้องเป็นธรรม โดยการถักทอทางสังคม เพื่อสร้างพลังงานทางสังคมเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาของประเทศ ประกอบด้วย ภาครัฐ ภาคธุรกิจ และภาคสังคมที่มีความถูกต้องเป็นธรรม โดยรัฐและธุรกิจต้องมีความโปร่งใส มีความรับผิดชอบที่ถูกต้องตรวจสอบได้และภาคสังคมที่เข้มแข็ง

อานันท์ ปันยารชุน (2541) กล่าวถึง ธรรมาภิบาลว่า เป็นผลลัพธ์ของการจัดการกิจกรรม ซึ่งบุคคลและสถาบันทั่วไป ภาครัฐ และเอกชน มีผลประโยชน์ร่วมกันได้กระทำการไปในหลายทาง มีลักษณะเป็นขบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาจนำไปสู่การผสมผสานผลประโยชน์ที่หลากหลาย และขัดแย้งกันได้

ไชยวัฒน์ คำชู (2545) ได้ให้ความหมายของธรรมาภิบาลว่า ธรรมาภิบาล หมายถึง การมีส่วนร่วม คือ ความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน เพื่อให้หลักประกันว่า การดำเนินนโยบายทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจ วางอยู่บนฉันทานุมัติอย่างกว้างขวางของสังคม

อรธยา นรินทร์ (2552) อธิบายว่า ธรรมาภิบาล หมายถึง การบริหารงานของภาครัฐ ในทุก ๆ ด้านโดยชอบธรรม และมีประสิทธิภาพ โดยเน้นการใช้กระบวนการการมีส่วนร่วม จากทุกส่วนของสังคม ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชนอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง เพื่อให้ประเทศมีพื้นฐานประชาธิปไตย ที่เข้มแข็งมีความชอบธรรมด้านกฎหมาย มีเสถียรภาพมีโครงสร้างการบริหารที่มีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้

ทัศนีย์ น้อยดอนเมือง (2558) กล่าวว่า ธรรมาภิบาล หมายถึง แนวทางในการจัดระเบียบให้สังคม ภาครัฐ เอกชน ภาคประชาชน ได้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข โดยผ่านการมีระบบการเมือง และระบบราชการที่โปร่งใส มีความยุติธรรม มีความรับผิดชอบต่อสังคม และสามารถตรวจสอบการทำงานได้

สมชัย กอชัยศิริกุล (2558) กล่าวว่า ธรรมาภิบาล หมายถึง การปกครองด้วยหลักการบริหารจัดการที่อิงตามเรื่องของการพัฒนาและการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสันติสุข โดยส่งเสริมให้เกิดการรวมตัวของประชาชนในการเข้าถึงข้อมูล การตัดสินใจ การตรวจสอบ ลดการทุจริตคอร์รัปชันลง เพื่อให้เกิดความโปร่งใส โดยอาศัยความร่วมมือกันของทุกภาคทุกฝ่ายในสังคม คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ธรรมนูญฯ หมายถึง การบริหารงานอย่างมีคุณธรรม และมีความถูกต้อง เน้นการมีส่วนร่วมทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมรับรู้และร่วมตัดสินใจพัฒนาประเทศ

2.1.2 องค์ประกอบของธรรมนูญ

องค์ประกอบสำคัญของธรรมนูญฯ ตามแนวคิดของ ไมเคิลมี ดังนี้ ความรับผิดชอบ ความโปร่งใส การปราบปรามทุจริต และการประพฤตินิยมของการจัดการปกครองแบบมีส่วนร่วม การสร้างกรอบกฎหมาย และกระบวนการยุติธรรมที่เข้มแข็ง ไมเคิล (2545, อ้างถึงใน มณฑล คงแถวทอง, 2550) ซึ่งองค์ประกอบธรรมนูญฯ ตามแนวคิดของ มณฑล คงแถวทอง มี 6 ประการ คือ หลักความรับผิดชอบ (Accountability) หลักคุณธรรม (Ethics) หลักการมีส่วนร่วม (Popular Participation) หลักความคุ้มค่า (Efficiency) หลักความโปร่งใส (Transparency) และหลักนิติธรรม (Rule of Law) (มณฑล คงแถวทอง, 2550)

1. หลักความรับผิดชอบ (Accountability) หลักความรับผิดชอบ หมายถึง ความตระหนักในสิทธิ และหน้าที่ การมีจิตสำนึกที่รับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาของบ้านเมือง และมีความกล้าหาญ ที่จะรับผิดชอบจากผลการกระทำหลักความรับผิดชอบอีกลักษณะหนึ่ง หมายถึง ความตกลงสองฝ่าย โดยมีการแบ่งข้อมูล มีการแก้ไขข้อขัดแย้ง มีแนวทางชัดเจนในการปฏิบัติงานที่เน้นเป้าหมายมากกว่ากิจกรรม และผู้ปฏิบัติได้รับการสนับสนุน มีการปฏิบัติตามพันธกิจ มีดัชนีวัดผลงานที่ชัดเจน และมีการจัดการกับผู้ไม่มีผลงาน

2. หลักคุณธรรม (Ethics) คุณธรรม หมายถึง การยึดมั่นสิ่งที่ถูกต้องดีงาม ยึดหลักความซื่อสัตย์, สุจริต, ขยัน, อุตุน และมึระเบียบวินัย อีกลักษณะหนึ่งหมายถึง การปฏิบัติงานอย่างตรงไปตรงมา โดยมีจริยธรรม นอกจากนี้หลักคุณธรรมยัง หมายถึง การมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ 3 ประการ คือ การปลอดจากการทุจริต การปลอดจากการทำผิดวินัย และการปลอดจากการผิดจรรยาวิชาชีพ

3. หลักการมีส่วนร่วม (Popular Participation) การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมรับรู้และร่วมตัดสินใจพัฒนาประเทศ หรือการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน โดยเฉพาะประชาสังคมลักษณะขบวนการประชาชนระดับรากหญ้า (Grassroots Movement) การมีส่วนร่วมอีกแบบหนึ่ง คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม เข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการในการตัดสินใจ กระบวนการดำเนินโครงการ การร่วมรับผลประโยชน์จากโครงการร่วมติดตามประเมินผล ตลอดจนการตัดสินใจยกเลิกหรือถอดถอนโครงการ การร่วมรับผลประโยชน์ จากโครงการร่วมติดตามประเมินผล ตลอดจนการตัดสินใจยกเลิก หรือถอดถอนโครงการ หรือการที่ประชาชนมีโอกาส และมีส่วนร่วมกระบวนการตัดสินใจ

อย่างเท่าเทียมกัน ทั้งโอกาสการเข้าร่วมทางตรงและทางอ้อม โดยผ่านผู้แทนราษฎร รวมถึงให้เสรีภาพสื่อมวลชน การให้เสรีภาพแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ วิธีการที่สาธารณชนจะมีส่วนร่วม คือ การที่รัฐมีรูปแบบการปกครองที่กระจายอำนาจ (Decentralization) นอกจากนี้ การมีส่วนร่วม ยังหมายถึง การเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมรับรู้ และตัดสินใจการบริหารจัดการ โดยให้ประชาชนมีช่องทางในการมีส่วนร่วม เช่น การแจ้งความเห็น, การไต่สวนสาธารณะ, การประชาพิจารณ์ และการแสดงประชามติ เป็นต้น

4. หลักความคุ้มค่า (Efficiency) หลักความคุ้มค่า หมายถึง การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เพื่อให้มีการใช้อย่างประหยัด คุ้มค่า เกิดประโยชน์สูงสุด และสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน ความคุ้มค่าอีกลักษณะหนึ่ง หมายถึง การบริหารจัดการทรัพยากรที่จำกัด เพื่อประโยชน์สูงสุดของส่วน รวมการบริหารจัดการที่คำนึงถึงการจัดกระบวนการทำงาน จัดองค์กร จัดสรรบุคลากร การใช้ทรัพยากรต่าง ๆ อย่างเหมาะสม และให้ผลลัพธ์เป็นที่น่าพอใจในภาครัฐกิจ หมายถึง การใช้ทรัพยากร (Resources) ที่จำกัดอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดผลผลิตและบริการที่ได้มาตรฐานเหนือคู่แข่ง (ประเวศน์ มหารัตน์สกุล, 2543)

5. หลักความโปร่งใส (Transparency) ความโปร่งใส หมายถึง การเปิดเผยข้อมูลที่เป็นประโยชน์ เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงสะดวก และมีส่วนร่วมตรวจสอบความถูกต้องในการดำเนินงาน ความโปร่งใสอีกลักษณะหนึ่ง หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกชัดเจนว่ามีการกระทำใด ๆ เพื่อประโยชน์ต่อสาธารณะที่มีการเปิดเผยข้อมูลอย่างถูกต้อง นอกจากนี้ความโปร่งใสยัง หมายถึง การกำหนดบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบอย่างชัดเจน การปฏิบัติงานที่สามารถตรวจสอบได้ มีระบบ หรือกระบวนการตรวจสอบและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งช่วยให้การทำงานของภาครัฐ และภาคเอกชน ปลอดภัยจากการทุจริต และประพฤติมิชอบ

6. หลักนิติธรรม (Rule of Law) หลักนิติธรรม หมายถึง การตรากฎหมาย กฎ ข้อบังคับต่าง ๆ ให้ทันสมัย เป็นธรรม และเป็นที่ยอมรับของสังคม หลักนิติธรรมอีกลักษณะหนึ่ง หมายถึง การบังคับให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ หรือการกำหนดกฎ กติกา และการปฏิบัติตามกฎ กติกา ที่ตกลงกันอย่างเคร่งครัด โดยคำนึงถึงสิทธิ เสรีภาพ และความยุติธรรมของสมาชิก เป็นที่ยอมรับของสังคม และถือปฏิบัติร่วมกันอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม นอกจากนี้ หลักนิติธรรมยัง หมายถึง การมีระบบยุติธรรม และมีกฎหมายที่ส่งเสริมการพัฒนาสังคม กฎหมายต้องมีความชัดเจนและนำมาใช้ได้อย่างเป็นเอกภาพ และเป็นกฎหมายที่มีบทลงโทษเหมาะสม เพื่อป้องปรามผู้คิดละเมิด หรือลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืน ระบบกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมที่ดีเป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมการปกครอง ตามหลักธรรมาภิบาล หลักสิทธิมนุษยชน และการพัฒนาเศรษฐกิจ

ของประเทศ หลักนิติธรรม จึงเน้นในเรื่องการมีกฎหมาย กฎ ข้อบังคับต่าง ๆ ที่เป็นที่ยอมรับของสังคมมีบทลงโทษเหมาะสมและบังคับใช้อย่างเสมอภาค

องค์ประกอบของธรรมาภิบาลตามที่ (United Nations Development Programmed : UNDP) เสนอประกอบด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชนกฎหมายที่ยุติธรรมความเปิดเผยโปร่งใส การมีฉันทานุมัติ ร่วมในสังคมกลไกการเมืองที่ชอบธรรมความเสมอภาคประสิทธิภาพและประสิทธิผล พันธะความรับผิดชอบต่อสังคม และการมีวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2541)

1. การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) ประชาชนทั้งหญิง และชายมีส่วนร่วมในกระบวนการการตัดสินใจอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมโดยตรงหรือทางอ้อม โดยผ่านสถาบันต่าง ๆ ที่มีอำนาจอันชอบธรรม (Legitimate Intermediate Institution)

2. กฎหมายที่ยุติธรรม (Rule of Law) การปกครองประเทศจะใช้กฎหมายเป็นบรรทัดฐาน และทุกคนต้องเคารพกฎหมาย โดยที่กรอบของกฎหมายที่ใช้ในประเทศ ต้องมีความยุติธรรม และถูกบังคับใช้กับคนในกลุ่มต่าง ๆ อย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน

3. ความเปิดเผยโปร่งใส (Transparency) การบวนการการทำงานกฎเกณฑ์กติกาต่าง ๆ มีความเปิดเผยตรงไปตรงมาข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ในสังคมสามารถถ่ายโอนได้เป็นอิสระ (Free Flow of Information) ประชาชนสามารถเข้าถึง และรับทราบข้อมูล หรือข่าวสารสาธารณะของทางราชการ ได้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

4. การมีฉันทานุมัติร่วมในสังคม (Consensus Orientation) การตัดสินใจดำเนินนโยบายใด ๆ ของรัฐต้องมีการประสานความต้องการ หรือผลประโยชน์ที่แตกต่างของกลุ่มคนในสังคมให้เกิดเป็นความเห็นที่ตรงกัน (Broad Consensus) บนพื้นฐานของสิ่งที่เป็นประโยชน์สูงสุดแก่สังคมโดยรวม

5. กลไกการเมืองที่ชอบธรรม (Political Legitimacy) การเข้าสู่อำนาจทางการเมืองมีความชอบธรรม และเป็นที่ยอมรับของคนในสังคม เช่น การได้มาซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่มีคุณภาพการมีคณะรัฐมนตรีที่ปฏิบัติงาน เพื่อประโยชน์แก่ส่วนร่วมการมีระบบราชการที่สุจริต โปร่งใสตรวจสอบได้การมีกระบวนการเปิดเผยทรัพย์สิน และหนี้สินของนักการเมืองการมีคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ทำหน้าที่ได้สวนและวินิจฉัยเจ้าหน้าที่รัฐที่ร่ำรวยผิดปกติ

6. ความเสมอภาค (Equality) ประชาชนทุกคนมีความสามารถที่เท่าเทียมกันในการเข้าถึงในโอกาสต่าง ๆ ในสังคม เช่น โอกาสพัฒนา หรือมีความกินอยู่ที่ดี โดยรัฐเป็นผู้จัดสรรสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการ โดยเท่าเทียมกัน

7. ประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Efficiency and Effectiveness) การดำเนินการหน่วยงาน และสถาบันต่าง ๆ เช่น รัฐสามารถจัดสรรใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ได้อย่างคุ้มค่าและเหมาะสม

เพื่อตอบสนองความต้องการของคนในสังคม โดยรวบรวมถึงการทำงานอย่างรวดเร็วมีคุณภาพ และก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

8. และภาคประชาชนต้องกระทำ โดยมีพันธะความรับผิดชอบในสิ่งที่ตนเองกระทำ ต่อสาธารณชน หรือผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับหน่วยงานนั้น โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นแก่ส่วนรวมเป็นหลัก และมีจิตใจที่เสียสละเห็นคุณค่าของสังคมที่ตนเองสังกัดอยู่

9. การมีวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ (Strategic Vision) การที่ผู้นำและประชาชนในประเทศ มีวิสัยทัศน์ในการสร้างธรรมาภิบาล และการพัฒนาอย่างยั่งยืน

2.1.3 หลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

การบริหารราชการและการปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการต้องใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เพื่อให้การปฏิบัติงานของส่วนราชการตอบสนองต่อการพัฒนาประเทศ และให้บริการแก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การดำเนินงานตามเป้าหมายธรรมาภิบาล ประกอบด้วย องค์ประกอบธรรมาภิบาล ตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 มาตรา 6 - 53 ดังนี้ (พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546, 2546) การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ได้แก่ การบริหารราชการ เพื่อบรรลุเป้าหมาย ดังต่อไปนี้

1. เกิดประโยชน์สุขของประชาชน

การบริหารราชการ เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขของประชาชน เป็นการปฏิบัติราชการ ที่มีเป้าหมาย เพื่อให้เกิดความผาสุกและความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน ความสงบ และความปลอดภัย ของสังคมส่วนรวม ตลอดจนประโยชน์สูงสุดของประเทศ สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชน และพยายามมุ่งให้เกิดผลกระทบในเชิงบวกต่อการพัฒนาชีวิตของประชาชน

2. เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ

การบริหารราชการ เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ เป็นการบริหารงานมุ่งเน้นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น จากการปฏิบัติงานที่สอดคล้องเป็นไปในแนวเดียวกับภารกิจและวัตถุประสงค์ที่กำหนดขึ้นไว้สำหรับงานนั้น ๆ โดยผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นมีความคุ้มค่ากับการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถกำหนดตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงานได้อย่างชัดเจน ซึ่งส่งผลต่อการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นประโยชน์โดยตรงต่อความต้องการของประชาชน เพื่อให้ได้รับผลลัพธ์ตรงตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยมีการบริหารแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ และการจัดทำข้อตกลงว่าด้วยผลงานในทุกระดับ

3. มีประสิทธิภาพ และเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ

การบริหารราชการอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ โดยการกำหนดวิธีการปฏิบัติงานของส่วนราชการให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผล และวัดความคุ้มค่าในแต่ละภารกิจ โดยให้ส่วนราชการยึดหลัก ความโปร่งใส ความคุ้มค่า และความชัดเจน ในการปฏิบัติราชการ ที่จะต้องพิจารณาในเชิงเปรียบเทียบระหว่างปัจจัยนำเข้ากับผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น โดยสามารถวิเคราะห์ความเป็นไปได้และความคุ้มค่าของแผนงาน หรือ โครงการต่าง ๆ เทียบกับประโยชน์ที่ได้รับ รวมทั้งจัดระบบการวางแผนการทำงาน และวัดผลงานของแต่ละบุคคล ที่เชื่อมโยงกับระดับองค์กร

4. ด้านการลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน

การลดขั้นตอนการปฏิบัติงานเป็นการปรับปรุงการปฏิบัติงาน ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น เช่น การกำหนดระยะเวลาปฏิบัติงาน และจัดให้มีการกระจายอำนาจการตัดสินใจ เพื่อให้การปฏิบัติงานเสร็จสิ้นที่จุดบริการใกล้ตัวกับประชาชน รวมทั้งการปฏิบัติงานในรูปแบบ (One - Stop Service)

5. มีการปรับปรุงภารกิจให้ทันต่อสถานการณ์

การปรับปรุงภารกิจให้ทันต่อสถานการณ์ เป็นการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์ มีการทบทวน และปรับปรุงกระบวนการและขั้นตอนการทำงานใหม่อยู่เสมอ ซึ่งจำเป็นต้องทบทวนลำดับความสำคัญและความจำเป็นของแผนงาน และ โครงการทุกระยะการยุบเลิก ส่วนงานที่ไม่จำเป็น และการปรับปรุงกฎเกณฑ์ กฎระเบียบต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับสถานการณ์อยู่เสมอ

6. อำนวยความสะดวก และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน

การอำนวยความสะดวกและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนเป็นการปฏิบัติราชการ ที่มุ่งเน้นถึงความต้องการและความพึงพอใจของประชาชนผู้รับบริการเป็นหลัก โดยมีการสำรวจความต้องการของประชาชน และความพึงพอใจของผู้รับบริการในหลากหลายวิธี และเป็นไปอย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำมาปรับปรุงการปฏิบัติราชการต่อไป

7. มีการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ

การประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ เป็นการตรวจสอบและวัดผลการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดระบบการควบคุมตนเอง ซึ่งจะทำให้สามารถผลักดันการปฏิบัติงานขององค์กร ให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษา สรุปได้ว่า การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เป็น การบริหารราชการ เพื่อบรรลุเป้าหมาย เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ มีประสิทธิภาพ และเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น มีการปรับปรุง

ภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์ ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการ และมีการการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ การบริหารราชการบ้านเมืองที่ดีตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนี้ มีสาระสำคัญอยู่ 7 ประการ ได้แก่ ด้านการเกิดประโยชน์สุขของประชาชน ด้านการเกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ ด้านการมีประสิทธิภาพ และเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ ด้านการลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน ด้านการปรับปรุงภารกิจให้ทันต่อสถานการณ์ ด้านการอำนวยความสะดวก และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน และด้านการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดการดำเนินงานตามเป้าหมายธรรมาภิบาล ตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 มาตรา 6 - 53 (พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546, 2546) มากำหนดเป็นตัวแปรตามในกรอบแนวคิดการวิจัยครั้งนี้

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น

2.2.1 ความหมายของความคิดเห็น

มีนักวิชาการหลายท่านได้สรุปความหมาย และคำนิยามของความคิดเห็น ซึ่งผู้วิจัยใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย ดังนี้

จิรายุ ทรัพย์สิน (2540, น. 16) ได้อธิบายความหมาย ของความคิดเห็นไว้ว่าความคิดเห็น หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่แสดงออกมา เพื่อให้ผู้อื่น ได้สามารถที่จะเรียนรู้ ตลอดจนสามารถที่จะประเมินค่าในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือประเด็นใดประเด็นหนึ่ง การลงความเห็นอาจจะเป็นไปในลักษณะเห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วยก็ได้ อันเนื่องจากสถานการณ์ สิ่งแวดล้อม การติดต่อกับภายนอก การเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ และการพบปะสังสรรค์ประจำวัน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2542) อธิบายว่า ความเห็น หมายถึง ข้อวินิจฉัย หรือความเชื่อที่แสดงออกตามที่เห็น รู้ หรือคิด

อุทิศ แก้วขาว (2543, น. 7) กล่าวว่า ความคิดเห็น เป็นการแสดงออกทางด้านความรู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งด้วยการพูด หรือการเขียน โดยอาศัยพื้นฐานด้านความรู้ ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อม ความคิดเห็นอาจได้รับการยอมรับหรือปฏิเสธจากผู้อื่นได้

สมยศ อักษร (2546, น. 13) ได้สรุปว่า ความคิดเห็น เป็นการแสดงออกของบุคคล หรือกลุ่มคน ทางด้านความรู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยอาศัยพื้นฐานความรู้ ประสบการณ์ในการทำงาน การติดต่อกันระหว่างบุคคล และกลุ่มคน สภาพแวดล้อม และมีอารมณ์ เป็นส่วนประกอบที่สำคัญ การแสดงความคิดเห็นนี้ อาจจะได้รับการยอมรับ หรือปฏิเสธจากคนอื่นได้ ความคิดเห็นจึงไม่ถาวร

และมีการเปลี่ยนแปลงได้ โดยง่ายในบางสถานการณ์ความคิดเห็นอาจอยู่ในลักษณะเห็นด้วยมากหรือเห็นด้วยน้อย

2.2.2 ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็น

นักวิชาการได้อธิบายปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็น ดังนี้

กิตติ สุทธิสัมพันธ์ (2542, น. 12 - 13) ได้สรุปปัจจัยพื้นฐานที่มีอิทธิพลต่อ ความคิดเห็นของบุคคล ซึ่งทำให้บุคคลแต่ละคนแสดงความคิดเห็นที่อาจเหมือนกันหรือแตกต่างกันออกไป คือ

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่

1.1 ปัจจัยทางพันธุกรรม และร่างกาย คือ เพศ อวัยวะ ความครบถ้วนสมบูรณ์ของอวัยวะต่าง ๆ คุณภาพสมอง

1.2 ระดับการศึกษา การศึกษามีอิทธิพลต่อการแสดงออก ซึ่งความคิดเห็นและการศึกษาทำให้บุคคลที่มีความรู้ในเรื่องต่าง ๆ มากขึ้น และคนที่มีความรู้มักจะมีความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล

1.3 ความเชื่อ ค่านิยม และเจตคติของบุคคลต่อเรื่องต่าง ๆ ซึ่งอาจจะได้จากการเรียนรู้กลุ่มบุคคลในสังคม หรือจากการอบรมสั่งสอนของครอบครัว

1.4 ประสบการณ์ เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ ทำให้มีความรู้ ความเข้าใจในหน้าที่ และความรับผิดชอบต่องาน ซึ่งจะส่งผลต่อความคิดเห็น

2. ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม

2.1 สื่อมวลชน ได้แก่ วิทยุ, โทรทัศน์, หนังสือพิมพ์ ฯลฯ และสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้มีอิทธิพลอย่างมากต่อความคิดเห็นของบุคคล เป็นการได้รับรู้ข่าวสาร ข้อมูลต่าง ๆ ของแต่ละบุคคล

2.2 กลุ่ม และสังคม ที่เกี่ยวข้องมีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของบุคคล เพราะเมื่อบุคคลอยู่ในกลุ่มใด หรือสังคมใด ก็จะต้องยอมรับ และปฏิบัติตามเกณฑ์ของกลุ่ม หรือสังคมนั้น ซึ่งทำให้บุคคลนั้น มีความคิดเห็นไปตามกลุ่ม หรือสังคมที่อยู่

2.3 ข้อเท็จจริงในเรื่องต่าง ๆ หรือสิ่งต่าง ๆ ที่บุคคลแต่ละคนได้รับ ทั้งนี้เพราะข้อเท็จจริงที่บุคคลได้รับแตกต่างกัน ก็จะมีผลต่อการแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างกัน

อุทิศ แก้วขาว (2543, น. 13) ได้กล่าวถึง ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นว่า ความคิดเห็นเป็นเรื่องของแต่ละบุคคลที่แสดงออกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ไม่จำเป็นต้องคล้ายกันหรือเหมือนกันเสมอไป ซึ่งทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยพื้นฐานของแต่ละบุคคลที่ได้รับอิทธิพลต่อการแสดงออกในเรื่องนั้น ๆ ดังนี้

1. ปัจจัยทางพันธุกรรมและร่างกาย (Genetic and Physiological Factors)

จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านพันธุกรรมจะมีผลต่อระดับความก้าวหน้าของบุคคล และจะมีผลต่อการศึกษาทัศนคติ หรือความคิดเห็นของบุคคลนั้น ๆ ได้ ส่วนปัจจัยด้านสรีระ เช่น อายุ ความได้รับอิทธิพล และผลที่เกิดจากการใช้ยาเสพติด จะมีผลต่อความคิดเห็นและทัศนคติของบุคคล

2. ประสบการณ์ของบุคคลโดยตรง (Direct Personal Experience) คือ บุคคลได้รับความรู้สึก และความคิดต่าง ๆ จากประสบการณ์โดยตรง เป็นการกระทำหรือได้พบเห็นต่อสิ่งต่าง ๆ โดยตนเองทำให้เกิดทัศนคติ หรือความคิดเห็นจากประสบการณ์ที่ได้รับ

3. อิทธิพลจากครอบครัว (Parental Influence) เป็นปัจจัยบุคคลเมื่อเป็นเด็กจะได้รับอิทธิพลจากการเลี้ยงดูอบรมของพ่อแม่ และครอบครัว

4. ทัศนคติ และความคิดเห็นต่อกลุ่ม (Group Determinant of Attitude) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อความคิดเห็น หรือทัศนคติของแต่ละบุคคล เนื่องจากบุคคลจะต้องมีสังคมและอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม ดังนั้นความคิดเห็นและทัศนคติต่าง ๆ จะได้รับการถ่ายทอดและมีแรงกดดันจากกลุ่ม

5. สื่อมวลชน มีความหมายรวมถึงสิ่งต่าง ๆ ที่เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของเรา ได้แก่ หนังสือพิมพ์, วิทยุ และโทรทัศน์ เป็นต้น ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อความคิดเห็นของบุคคล

สรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีต่อความคิดเห็นมีหลายประการ เช่น พันธุกรรม, ประสบการณ์ตรง, ครอบครัว, ทัศนคติ, สื่อมวลชน และปัจจัยส่วนบุคคล เช่น ระดับการศึกษาความเชื่อ และรวมถึงสังคมที่อยู่รอบตัวของมนุษย์ด้วย

2.2.3 การวัดความคิดเห็น

การที่จะทราบความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งนั้น จะต้องมีการวัดที่เชื่อถือได้ มีผู้เสนอการวัดไว้ ดังนี้

วัลถ รัฐนัตร์ทรานนท์ (2545, น. 102 - 117) อธิบายว่า การวัด ความคิดเห็น หรือทัศนคติ ที่นิยมที่ใช้อย่างแพร่หลายมี 4 วิธี คือ

1. วิธีของ Thurston's Method เป็นวิธีสร้างมาตราวัดออกเป็นปริมาณแล้วเปรียบเทียบตำแหน่งของความคิดเห็น หรือทัศนคติไปในทางเดียวกัน และเสมือนว่าเป็น (Scale) ที่มีช่วงห่างเท่ากัน (Equal - Appearing Intervals)

2. วิธีของ Guttman's Scale เป็นวิธีวัดทัศนคติ หรือความคิดเห็นในแนวเดียวกัน และสามารถจัดอันดับของทัศนคติ สูง - ต่ำ แบบเปรียบเทียบกันและกันได้ จากอันดับต่ำสุด - สูงสุดได้ และแสดงถึงการสะสมของข้อความคิดเห็น

3. วิธีจำแนกแบบ Semantic Differential Scale : S - D Scale เป็นวิธีการวัดทัศนคติหรือความคิดเห็น โดยอาศัยคู่คำคุณศัพท์ที่มีความหมายตรงกันข้าม (Bipolar Adjective) เช่น ดี - เลว และขยัน - ใจเกียจ เป็นต้น

4. วิธีของ Likert's Method เป็นวิธีสร้างมาตรวัดทัศนคติและความคิดเห็นที่นิยมแพร่หลาย เพราะว่าเป็นวิธีสร้างมาตรวัดที่ง่าย ประหยัดเวลา ผู้ตอบสามารถแสดงทัศนคติในทางชอบหรือไม่ชอบ โดยจัดอันดับความชอบหรือไม่ชอบ ซึ่งอาจมีคำตอบให้เลือก 4 หรือ 5 คำตอบ และให้คะแนน 5, 4, 3, 2, 1 หรือ +2, +1, 0, -1, -2 ตามลำดับ

สรุปได้ว่า ความคิดเห็นเป็นพฤติกรรมภายใน และไม่มีวิธีการวัด ดังนั้น จึงต้องใช้วิธีการวัดจากพฤติกรรมภายนอกที่บุคคลแสดงออก ซึ่งมีหลายวิธีด้วยกัน ต้องเลือกใช้วิธีการวัดให้เหมาะสม ต่อข้อมูลที่ต้องการ

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับคณะกรรมการหมู่บ้าน

2.3.1 ประวัติความเป็นมา

1. คณะกรรมการหมู่บ้านได้กำเนิดขึ้นตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 มาตรา 28 ตรี โดยกำหนดให้หมู่บ้านหนึ่งมีคณะกรรมการหมู่บ้านคณะหนึ่ง มีหน้าที่เสนอข้อแนะนำ และให้คำปรึกษาต่อผู้ใหญ่บ้าน เกี่ยวกับภารกิจที่จะต้องปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน

2. ต่อมาในปี พ.ศ. 2524 คณะกรรมการปฏิรูประบบราชการ และระเบียบบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล ได้พิจารณาเห็นว่า การดำเนินงานของคณะกรรมการหมู่บ้านในสภาวการณ์ปัจจุบันนี้ (พ.ศ. 2524) ยังไม่ค่อยมีประสิทธิภาพ และไม่สามารถบริหารงานตอบสนองความต้องการของประชาชนได้เท่าที่ควรเนื่องจาก

2.1 การดำเนินงานของหมู่บ้านอยู่ในดุลยพินิจของผู้ใหญ่บ้านเพียงคนเดียว

2.2 กระบวนการ ทบวง กรม ต่าง ๆ จัดตั้งคณะกรรมการระดับหมู่บ้านขึ้นซ้ำซ้อนกันหลายรูปแบบ

2.3 รัฐบาลขาดนโยบายที่แน่นอนและต่อเนื่องในการสนับสนุนหมู่บ้าน

3. คณะกรรมการปฏิรูป ฯ จึงได้เสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีให้ปรับปรุงรูปแบบการบริหารงานของหมู่บ้านในด้านต่าง ๆ ดังนี้

3.1 ส่งเสริมให้การดำเนินงานของหมู่บ้านอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบในรูปแบบคณะกรรมการหมู่บ้าน เพื่อให้การวินิจฉัยเรื่องต่าง ๆ เป็นไปอย่างรอบคอบรัดกุม

3.2 ปรับปรุงโครงสร้างของคณะกรรมการหมู่บ้าน ให้เป็นคณะกรรมการที่มีประสิทธิภาพ คือ

3.2.1 ยึดรูปแบบคณะกรรมการหมู่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 เป็นหลัก

3.2.2 ปรับปรุงโครงสร้างให้สอดคล้องกับรูปแบบหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง หรือ อพป.

3.2.3 ยกเลิกคณะกรรมการระดับหมู่บ้านรูปแบบอื่น ๆ (ยกเว้นคณะกรรมการกลางหมู่บ้าน อพป.) ให้ใช้คณะกรรมการหมู่บ้านเพียงคณะเดียว

4. คณะรัฐมนตรีได้ประชุม เมื่อวันที่ 29 ธันวาคม 2524 ลงมติในหลักการให้มีคณะกรรมการหมู่บ้าน ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 เป็นหลัก ตามความเห็น ของคณะกรรมการปฏิรูป ฯ และมอบหมายให้กระทรวงมหาดไทยดำเนินการ

5. กระทรวงมหาดไทย โดยกรมการปกครอง ได้ดำเนินการปรับปรุงรูปแบบคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีมาแต่เดิมให้มีประสิทธิภาพ โดยร่วมกับหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องวางแนวทางดำเนินงาน ซึ่งได้ตราข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการดำเนินงานของคณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ. 2526 ขึ้น

6. คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษา เมื่อวันที่ 4 ตุลาคม 2526 ลงมติว่า

6.1 รับทราบผลการดำเนินงานปรับปรุงคณะกรรมการหมู่บ้านของกระทรวงมหาดไทย

6.2 ให้กระทรวง ทบวง กรม ที่เกี่ยวข้องถือปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 29 ธันวาคม 2524 เรื่อง การปรับปรุงรูปแบบหมู่บ้าน ซึ่งอนุมัติในหลักการให้มีคณะกรรมการหมู่บ้านเพียงคณะเดียวโดยเคร่งครัด เว้นแต่หมู่บ้าน อพป. ตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง พ.ศ. 2522 ให้คงเป็นไปตามกฎหมาย ว่าด้วยการนั้น

6.3 อนุมัติในหลักการให้นายอำเภอมีอำนาจแต่งตั้งข้าราชการและบุคคลอื่นใด ทุกสังกัดให้เป็นที่ปรึกษาของคณะกรรมการหมู่บ้าน และที่ปรึกษาของฝ่ายกิจการต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ฯ ได้ โดยขอให้คำนึงถึงข้อเท็จจริงในทางปฏิบัติด้วยว่า

6.3.1 ผู้ที่จะเข้าร่วมเป็นที่ปรึกษาของคณะกรรมการหมู่บ้านและที่ปรึกษาของฝ่ายกิจการต่าง ๆ นอกเหนือจากผู้ที่เกี่ยวข้องแล้ว จะต้องมีความเต็มใจ และอุทิศเวลา เพื่อการนี้

6.3.2 สำหรับที่เป็นข้าราชการ ควรได้รับความเห็นชอบจากหัวหน้าส่วนราชการนั้น ๆ ก่อนด้วย

6.4 ให้กระทรวงมหาดไทย รับข้อสังเกตของคณะกรรมการรัฐมนตรีในเรื่องนี้ไปพิจารณาด้วย ดังนี้

6.4.1 กรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการหมู่บ้านและกรรมการสภาตำบลผู้ทรงคุณวุฒิ ในคณะที่ปรึกษาคณะกรรมการหมู่บ้าน จะต้องไม่มีค่าตอบแทนตลอดไป

6.4.2 ในกรณีที่บุคคลได้รวมตัวกัน จัดตั้งเป็นกลุ่ม เพื่อดำเนินการกิจการอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยส่วนราชการไม่ได้เกี่ยวข้องด้วยนั้น ถ้ากลุ่มใดมีกิจการทำนองเดียวกับฝ่ายกิจการใดในคณะกรรมการหมู่บ้าน ก็ควรจัดให้อยู่ในกิจการนั้น ๆ ด้วย

6.4.3 ควรพิจารณาให้มีกรรมการหมู่บ้าน ทำนองเดียวกันนี้สำหรับชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานครด้วย

7. กระทรวงมหาดไทยได้ให้ทุกจังหวัด / อำเภอ ได้ปรับปรุงคณะกรรมการหมู่บ้าน ในปี 2526 ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 และข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการดำเนินงานของคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) พ.ศ. 2526 โดยได้มีการเลือกตั้งกรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ พร้อมทั้งแต่งตั้งฝ่ายกิจการต่าง ๆ ของ กม. และที่ปรึกษาของ กม. พร้อมกันทั่วประเทศ

8. กระทรวงมหาดไทย ได้ออกข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการดำเนินงานของคณะกรรมการหมู่บ้าน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2534 เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลอื่นนอกจากผู้ใหญ่บ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสตรี สามารถเป็นประธานฝ่ายกิจการอื่นได้ และจังหวัด / อำเภอ จัดตั้งฝ่ายกิจการสตรีเพิ่มขึ้นในคณะกรรมการหมู่บ้านอีก 1 ฝ่าย เพื่อเป็นการส่งเสริมบทบาทของสตรีในการมีส่วนร่วมบริหารและพัฒนาหมู่บ้าน

9. รัฐบาลได้แก้ไขพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 เนื่องจากปัจจุบันได้มีการปรับปรุงการบริหารราชการแผ่นดินให้เป็นไปโดยรวดเร็ว คล่องตัว และมีประสิทธิภาพ โดยปรับปรุงโครงสร้าง บทบาท อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้าน ตามมาตรา 28 สตรี แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551 จึงประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 125 ตอนที่ 27 ก เมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2551 มีผลใช้บังคับ เมื่อวันที่ 6 เมษายน 2551

10. กระทรวงมหาดไทยได้ยกเลิกข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการดำเนินงานของคณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ. 2526 ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการดำเนินงานของคณะกรรมการหมู่บ้าน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2534 และข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการเลือกตั้งกรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิ พ.ศ. 2533 โดยได้ออกระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์การเป็นกรรมการหมู่บ้าน การปฏิบัติหน้าที่ และการประชุมของคณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ.2551 เพื่อให้

สอดคล้องกับโครงสร้างบทบาท อำนาจหน้าที่ ของคณะกรรมการหมู่บ้าน ตามพระราชบัญญัติ ลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551

2.3.2 รูปแบบของคณะกรรมการหมู่บ้าน

1. คณะกรรมการหมู่บ้าน หรือ กม. ถือปฏิบัติตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2547 ซึ่งแก้ไขปรับปรุง (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551 ประกอบด้วย กรรมการ 2 ประเภท คือ

1.1 กรรมการหมู่บ้านโดยตำแหน่ง ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีภูมิลำเนาในหมู่บ้าน ผู้นำ หรือผู้แทนกลุ่ม หรือองค์กรในหมู่บ้าน

1.2 กรรมการหมู่บ้านโดยการเลือก ได้แก่ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งราษฎรผู้มีสิทธิเลือกผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้เลือกกรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีจำนวน 2 - 11 คน โดยให้ที่ประชุมเลือกกรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้กำหนดจำนวนที่พึงมีในหมู่บ้าน

2. ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551 ได้กำหนดให้ผู้ใหญ่บ้านเป็นประธาน และระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์การเป็นกรรมการหมู่บ้าน การปฏิบัติหน้าที่และการประชุมของคณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ. 2551 กำหนดให้กรรมการหมู่บ้าน เลือกรองประธานกรรมการหมู่บ้านจากกรรมการหมู่บ้าน โดยตำแหน่งคนหนึ่ง และจากกรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิอีกคนหนึ่ง โดยให้คณะกรรมการหมู่บ้านเลือกรองประธานคนใดคนหนึ่งเป็นรองประธานคนที่หนึ่ง และประธานคณะกรรมการหมู่บ้านเลือกกรรมการหมู่บ้านคนหนึ่ง เป็นเลขานุการคณะกรรมการหมู่บ้าน และให้คณะกรรมการหมู่บ้านเลือกกรรมการหมู่บ้านคนหนึ่ง เป็นเหรัญญิก ส่วนกรรมการหมู่บ้านคนอื่น ๆ ก็จะแบ่งหน้าที่รับผิดชอบงานของคณะทำงาน ด้านต่าง ๆ ดังนั้น รูปแบบคณะกรรมการหมู่บ้านจะมีลักษณะ ดังนี้

2.1 ผู้ใหญ่บ้าน	เป็นประธาน
2.2 ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	เป็นกรรมการ
2.3 สมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	เป็นกรรมการ
2.4 ผู้นำหรือผู้แทนกลุ่มหรือองค์กรในหมู่บ้าน	เป็นกรรมการ
2.5 กรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิ 2 - 11 คน	เป็นกรรมการ
2.6 ลำดับที่ 1 - 4	เป็น โดยตำแหน่ง
2.7 ลำดับที่ 5	เป็น โดยการเลือกของราษฎร ในหมู่บ้าน

3. การได้มาและการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการหมู่บ้าน

3.1 การได้มาของกรรมการหมู่บ้านของผู้นำ หรือผู้แทน หรือองค์กรในหมู่บ้าน ผู้นำของกลุ่ม ดังต่อไปนี้ มีสิทธิเป็นกรรมการหมู่บ้านโดยตำแหน่ง

3.1.1 กลุ่มบ้าน ตามประกาศของนายอำเภอ

3.1.2 กลุ่มอาชีพ หรือกลุ่มกิจกรรมที่มาจากการรวมตัวกันของสมาชิก ซึ่งตั้งขึ้นตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือคำสั่งของทางราชการ ตามที่กระทรวงมหาดไทยประกาศ

3.1.3 กลุ่มอาชีพ หรือกลุ่มกิจกรรมที่มาจากการรวมตัวกันของสมาชิก หรือตั้งขึ้น เพื่อดำเนินกิจกรรมร่วมกันระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม และต้องมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

(ก) เป็นกลุ่มที่มีสมาชิกไม่น้อยกว่า 21 คน

(ข) สมาชิกของกลุ่มไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง มีภูมิลำเนาอยู่ในหมู่บ้าน

(ค) เป็นกลุ่มที่มีการดำเนินกิจกรรมในหมู่บ้าน อย่างต่อเนื่องมาแล้วไม่น้อยกว่า 6 เดือน

(ง) เป็นกลุ่มที่มีกฎระเบียบที่กำหนดไว้ชัดเจน และต้องเกิดจากสมาชิก ร่วมกันกำหนด

(จ) ทั้งนี้ นายอำเภออาจพิจารณาขเว้นลักษณะตาม

(ก) ได้ในกรณี que เห็นสมควร

3.2 เงื่อนไขเวลาที่ต้องจัดให้มีการเลือกกรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิ

3.2.1 ถ้าตำแหน่งกรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิครบวาระการดำรงตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่งพร้อมกัน ให้นายอำเภอดำเนินการจัดให้มีการประชุมเลือกกรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ภายใน 31 วัน นับแต่วันที่กรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิครบวาระการดำรงตำแหน่ง หรือพ้นจากตำแหน่งพร้อมกัน

3.2.2 ถ้ากรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิว่างลง จนเป็นเหตุให้กรรมการหมู่บ้านที่เหลืออยู่มีจำนวนน้อยกว่า 2 คน และกรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิที่เหลือมีวาระการดำรงตำแหน่งไม่น้อยกว่า 181 วัน ให้นายอำเภอจัดให้มีการเลือกกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่างภายใน 31 วันเลือกแทนตำแหน่งที่ว่างโดยให้มีวาระเท่ากัน

3.3 การพ้นจากตำแหน่ง

3.3.1 กรรมการหมู่บ้านโดยตำแหน่ง ได้แก่

3.3.2 ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผู้ภูมิลำเนา เมื่อพ้นจากการดำรงตำแหน่ง

3.3.3 ผู้นำ หรือผู้แทนกลุ่มในหมู่บ้านสิ้นสุดลง เมื่อมีการเลือกผู้นำ หรือผู้แทนขึ้นใหม่ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระหนึ่งแล้ว การเป็นกรรมการหมู่บ้าน โดยตำแหน่งของผู้นำกลุ่มในหมู่บ้านต้องสิ้นสุดลงด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังต่อไปนี้

3.3.3.1 ขาดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกผู้ใหญ่บ้าน

3.3.3.2 ตาย

3.3.3.3 เมื่อนายอำเภอมีประกาศให้กลุ่มตามข้อ 6 (1) หรือ (3) สิ้นสุด

สภาพของการเป็นกลุ่ม หรือขาดคุณสมบัติของการเป็นกลุ่ม

ในกรณีที่กลุ่มถูกยุบ เลิก หรือไม่มีการดำเนินกิจกรรมต่อเนื่องกัน เป็นเวลาเกินหนึ่งปี ให้ถือว่าสิ้นสุดสภาพของการเป็นกลุ่ม หรือขาดคุณสมบัติของการเป็นกลุ่ม และให้กรรมการหมู่บ้านรายงานให้นายอำเภอประกาศตามข้อ 8

3.4 วิธีการเลือกตั้งกรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิ

3.4.1 ให้ผู้ใหญ่บ้านเป็นประธาน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านเป็นกรรมการทำหน้าที่ดำเนินการเลือก และให้นายอำเภอแต่งตั้ง ปลัดอำเภอประจำตำบล ข้าราชการในอำเภอ 1 คน และกำนัน หรือผู้ใหญ่บ้านในอำเภอนั้น 1 คน เป็นที่ปรึกษาทำหน้าที่สักขีพยานด้วย

3.4.2 วิธีการเลือกกระทำโดยวิธีลับ หรือเปิดเผยก็ได้ ทั้งนี้ให้ปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์การเป็นกรรมการหมู่บ้าน การปฏิบัติหน้าที่และการประชุมของคณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ. 2551

3.4.3 ราษฎรที่มีสิทธิเข้าประชุมส่วนมากที่มาประชุมเลือกผู้ใดแล้วให้ถือว่าผู้นั้น เป็นกรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิและให้นายอำเภอออกหนังสือสำคัญไว้เป็นหลักฐาน

3.4.4 กรณีผู้รับเลือกมีคะแนนเสียงเท่ากันหลายคน และเป็นเหตุให้มีผู้ที่ได้รับคะแนนเท่ากันเกินกว่าจำนวนที่ประชุมราษฎรกำหนดให้ทำการจับสลาก

3.5 คุณสมบัติของผู้ที่จะได้รับเลือกเป็นกรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีสิทธิเลือกกรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิ

3.5.1 มีสัญชาติไทยและมีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ในวันที่ 1 มกราคมของปีที่มีการเลือกตั้ง

3.5.2 ไม่เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช

3.5.3 ไม่เป็นคนวิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือน ไม่สมประกอบ

3.5.4 มีภูมิลำเนา หรือถิ่นที่อยู่เป็นประจำ และมีชื่อในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรในหมู่บ้านนั้น ติดต่อกันมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 เดือนจนถึงวันเลือก

2.3.3 โครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของคณะทำงานของกรรมการหมู่บ้าน

ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์การเป็นกรรมการหมู่บ้าน การปฏิบัติหน้าที่และการประชุมของคณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ. 2551 กำหนดให้คณะกรรมการหมู่บ้านแต่งตั้งคณะทำงานต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือปฏิบัติการกิจของคณะกรรมการหมู่บ้านและผู้ใหญ่บ้าน ดังนี้

1. คณะทำงานด้านอำนวยการ ประกอบด้วย ประธานกรรมการหมู่บ้าน, รองประธานกรรมการหมู่บ้าน, ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน, หัวหน้าคณะทำงานด้านต่าง ๆ เลขานุการ และเหรัญญิก โดยให้ประธานกรรมการหมู่บ้าน และเลขานุการ เป็นหัวหน้าและเลขานุการคณะทำงานมีหน้าที่เกี่ยวกับ

1.1 งานธุรการ

1.2 การจัดประชุม

1.3 การรับจ่ายและเก็บรักษาเงินและทรัพย์สินของหมู่บ้าน

1.4 การประชาสัมพันธ์

1.5 การประสานงานและติดตามการทำงานของคณะทำงานด้านต่างๆ

1.6 การจัดทำรายงานผลการดำเนินการของคณะกรรมการในรอบปีและ

1.7 งานอื่นใดตามที่ประธานกรรมการหมู่บ้านหรือคณะกรรมการมอบหมาย

2. คณะทำงานด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย ประกอบด้วย กรรมการหมู่บ้าน ซึ่งเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านเป็นหัวหน้าคณะทำงาน และกรรมการหมู่บ้านที่คณะกรรมการเลือก มีหน้าที่เกี่ยวกับ

2.1 การส่งเสริมให้ราษฎรมีส่วนร่วมในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

2.2 การส่งเสริมอุดมการณ์และวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยให้กับราษฎรในหมู่บ้าน

2.3 การส่งเสริมดูแลให้ราษฎรปฏิบัติตามกฎหมาย และกฎระเบียบ ข้อบังคับของหมู่บ้าน

2.4 การสร้างความเป็นธรรมและประนีประนอมข้อพิพาท

2.5 การตรวจตรารักษาความสงบเรียบร้อยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภายในหมู่บ้าน

2.6 การคุ้มครองดูแลรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณประโยชน์ของหมู่บ้าน

2.7 การป้องกันบรรเทาสาธารณภัยและภัยอันตรายของหมู่บ้าน

2.8 งานอื่นใดตามที่ประธานกรรมการหมู่บ้าน หรือคณะกรรมการมอบหมาย

3. คณะทำงานด้านแผนพัฒนาหมู่บ้าน ประกอบด้วย กรรมการหมู่บ้านที่คณะกรรมการเลือก มีหน้าที่เกี่ยวกับ

3.1 การจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน

3.2 ประสานการจัดทำโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาหมู่บ้านกับคณะทำงานด้านต่าง ๆ เพื่อดำเนินการ หรือเสนอของงบประมาณจากภายนอก

3.3 การรวบรวมและจัดทำข้อมูลต่าง ๆ ของหมู่บ้าน

3.4 การติดตามผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาหมู่บ้านและงานอื่นใด ตามที่
ประธานกรรมการหมู่บ้าน หรือคณะกรรมการมอบหมาย

4. คณะทำงานด้านส่งเสริมเศรษฐกิจ ประกอบด้วย กรรมการหมู่บ้านที่
คณะกรรมการเลือก

4.1 มีหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการดำเนินการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ในหมู่บ้าน

4.2 การพัฒนาและส่งเสริมการประกอบอาชีพ การผลิตและการตลาด เพื่อเสริมสร้าง
รายได้ให้กับราษฎรในหมู่บ้าน

4.3 งานอื่นใดตามที่ประธานคณะกรรมการหมู่บ้าน หรือคณะกรรมการมอบหมาย

5. คณะทำงานด้านสังคม สิ่งแวดล้อมและสาธารณสุข ประกอบด้วยกรรมการหมู่บ้าน
ที่คณะกรรมการเลือก มีหน้าที่เกี่ยวกับ

5.1 การพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ การจัดสวัสดิการในหมู่บ้าน

5.2 การสงเคราะห์ผู้ยากจนที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้

5.3 การส่งเสริมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การสาธารณสุข

5.4 งานอื่นใดตามที่ประธานกรรมการหมู่บ้าน หรือคณะกรรมการมอบหมาย

6. คณะทำงานด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ประกอบด้วยกรรมการหมู่บ้าน
ที่คณะกรรมการเลือกมีหน้าที่เกี่ยวกับ

6.1 การส่งเสริมการศึกษา ศาสนา การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณีภูมิปัญญา
และวัฒนธรรมของหมู่บ้าน

6.2 งานอื่นใดตามที่ประธานกรรมการหมู่บ้านหรือคณะกรรมการมอบหมาย

7. คณะทำงานด้านอื่น ๆ ที่คณะกรรมการหมู่บ้านเสนอและนายอำเภอเห็นชอบ

2.3.4 ที่ปรึกษาคณะกรรมการหมู่บ้าน

ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์การเป็นกรรมการหมู่บ้าน การปฏิบัติหน้าที่ และ
การประชุมของคณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ. 2551

1. ปลัดอำเภอประจำตำบล

2. กำนัน นายกเทศมนตรีตำบล / นายกองค้การบริหารส่วนตำบล

3. นายอำเภออาจแต่งตั้งข้าราชการที่ปฏิบัติงานในตำบล หรือหมู่บ้านนั้น หรือบุคคล
อื่นใดที่คณะกรรมการหมู่บ้านเห็นสมควรเพิ่มเติมก็ได้

2.3.5 การบริหารการเงินในหมู่บ้าน

ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์การเป็นกรรมการหมู่บ้าน การปฏิบัติหน้าที่และการประชุมของคณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ. 2551

คณะกรรมการ โดยความเห็นชอบของนายอำเภอ อาจมีมติให้จัดตั้งกองทุนกลางพัฒนาหมู่บ้าน ตลอดจนกิจกรรมอันเป็นประโยชน์สาธารณะของหมู่บ้านก็ได้ โดยกองทุนกลางพัฒนาหมู่บ้านนั้น เพื่อเป็นกองทุนในการบริหารจัดการและการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ โดยกองทุนกลางพัฒนาหมู่บ้านอาจมีรายได้ ดังนี้

- (ก) เงินที่กลุ่ม หรือองค์กรภายในหมู่บ้านจัดสรรให้
- (ข) เงินที่ได้รับการอุดหนุนจากส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- (ค) เงิน และทรัพย์สินอื่นที่มีผู้ทูลเกล้าฯ
- (ง) รายได้จากการจัดกิจกรรมของหมู่บ้าน

ให้คณะกรรมการ โดยความเห็นชอบของนายอำเภอ กำหนดหลักเกณฑ์การใช้จ่ายเงินของกองทุนกลางพัฒนาหมู่บ้าน ไว้ ดังนี้

- (ก) ค่าใช้จ่ายในการจัดประชุม
- (ข) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของคณะกรรมการ
- (ค) การจัดสวัสดิการภายในหมู่บ้าน
- (ง) การจัดกิจกรรมสาธารณประโยชน์ของหมู่บ้าน
- (จ) ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการกำหนด

2.3.6 การประชุมของคณะกรรมการหมู่บ้าน

ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการเป็นกรรมการหมู่บ้าน การปฏิบัติหน้าที่และการประชุมของคณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ. 2551

1. ให้คณะกรรมการประชุมกันเป็นประจำอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง โดยให้มีการประชุมภายในเจ็ดวันหลังจากการประชุมประจำเดือนของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่นายอำเภอเรียกประชุม
2. การประชุมให้กระทำโดยเปิดเผยและเปิดโอกาสให้ราษฎรเข้าฟังได้ เว้นแต่คณะกรรมการจะลงมติให้ประชุมลับ
3. การประชุมต้องมีกรรมการหมู่บ้านมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการหมู่บ้านทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ จึงจะเป็นองค์ประชุม
4. การลงมติของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมากเป็นเกณฑ์ เว้นแต่กฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง หรือหนังสือสั่งการอื่นใดกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

5. กรณีเรื่องใดที่ที่ประชุมเห็นว่าเป็นเรื่องที่จำเป็นต้องรับฟังความคิดเห็นของราษฎรในหมู่บ้านหรือเป็นเรื่องที่จะมีผลกระทบกับวิถีชีวิตของราษฎรในชุมชนหรือหมู่บ้าน หรือเป็นเรื่องที่มีกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ ให้เป็นไปตามมติให้มีการประชุมประชาคมหมู่บ้าน คณะกรรมการอาจมีมติให้มีการประชุมประชาคมหมู่บ้าน เพื่อรับฟังความคิดเห็นในเรื่องดังกล่าว ก็ได้

6. คณะกรรมการหมู่บ้านอาจมีมติให้มีการประชุมประชาคมหมู่บ้าน เพื่อรับฟังความคิดเห็นในเรื่องดังกล่าวได้ โดยเมื่อที่ประชุมหมู่บ้านลงมติในเรื่องใดแล้ว ให้คณะกรรมการแจ้งนายอำเภอ และประกาศให้ราษฎรในหมู่บ้านทราบทั่วกัน และปฏิบัติตามมติของที่ประชุมประชาคมหมู่บ้าน ทั้งนี้ มติประชาคมต้องไม่ขัดต่อกฎหมาย และระเบียบของทางราชการ พร้อมทั้งแจ้งให้นายอำเภอ และราษฎรในหมู่บ้านทราบโดยทั่วกัน

7. ราษฎรในหมู่บ้านผู้มีสิทธิเลือกผู้ใหญ่บ้าน จำนวนไม่น้อยกว่า 11 คน อาจยื่นหนังสือเสนอความคิดเห็นในเรื่องที่เกี่ยวกับกิจกรรมหรือประโยชน์สาธารณะของหมู่บ้านต่อคณะกรรมการได้ และให้คณะกรรมการบรรจุเรื่องดังกล่าวเข้าที่ประชุมพิจารณา

2.3.7 การควบคุมดูแล

ให้นายอำเภอมีอำนาจหน้าที่ควบคุมดูแล การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านและมติที่ประชุมประชาคมหมู่บ้านให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับของทางราชการ และให้ปลัดอำเภอประจำตำบลเป็นผู้ช่วยเหลือนายอำเภอในการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของนายอำเภอในตำบลที่รับผิดชอบ

2.3.8 อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้าน

1. ภารกิจตามอำนาจหน้าที่ใน พ.ร.บ. ลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551

1.1 มาตรา 28 ตรี วรรคสอง คณะกรรมการหมู่บ้านมีหน้าที่ช่วยเหลือ แนะนำ และให้คำปรึกษาแก่ผู้ใหญ่บ้านเกี่ยวกับกิจการอันเป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามกฎหมาย หรือระเบียบแบบแผนของทางราชการหรือที่นายอำเภอมอบหมาย หรือที่ผู้ใหญ่บ้านร้องขอ

1.2 มาตรา 28 ตรี วรรคสาม ให้คณะกรรมการหมู่บ้านเป็นองค์กรหลักที่รับผิดชอบในการบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน และบริหารจัดการกิจกรรมที่ดำเนินงานในหมู่บ้านร่วมกับองค์กรอื่นทุกภาคส่วน

2. ภารกิจตามอำนาจหน้าที่ ตามกฎหมายอื่น ๆ

อำนาจหน้าที่ในการประนีประนอมข้อพิพาทในระดับหมู่บ้านคณะกรรมการหมู่บ้านมีอำนาจหน้าที่ในการประนีประนอม ข้อพิพาทในระดับหมู่บ้าน โดยมีข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วย

การปฏิบัติงานประนีประนอมข้อพิพาทของคณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ. 2531 ลักษณะของข้อพิพาทที่จะทำการประนีประนอม ข้อพิพาทนั้น ๆ เป็นข้อพิพาทเกี่ยวกับ

- 2.1 คดีแพ่งทุกประเภท
- 2.2 คดีอาญาประเภทความผิดที่ยอมความกันได้
- 2.3 คู่กรณีทั้งสองฝ่ายตกลงให้คณะกรรมการหมู่บ้านประนีประนอมข้อพิพาทและ
- 2.4 ข้อพิพาทดังกล่าวที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านหรือคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง มีภูมิลำเนาอยู่ในหมู่บ้าน

3. การปฏิบัติงานตามนโยบายของรัฐ คณะกรรมการหมู่บ้านทำหน้าที่ช่วยเหลือแนะนำและให้คำปรึกษาแก่ผู้ใหญ่บ้าน ในการดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาลที่ดำเนินงานในหมู่บ้าน เช่น โครงการ (SML) กองทุนหมู่บ้าน การแก้ไขปัญหาสุขภาพ ฯลฯ ซึ่งผู้ใหญ่บ้านอาจมอบหมายคณะทำงานในแต่ละด้าน เพื่อเป็นการกระจายอำนาจในการทำงาน เพื่ออำนวยความสะดวกและสนองความต้องการของประชาชน

4. การปฏิบัติงานประจำกระทรวง ทบวง กรม คณะกรรมการหมู่บ้านมีหน้าที่ในการปฏิบัติงานของทุกกระทรวง ทบวง กรม โดยสั่งการผ่าน จังหวัด และอำเภอ

5. การกิจเฉพาะตามลักษณะพื้นที่ คณะกรรมการหมู่บ้านเป็นองค์กร หรือผู้แทนของประชาชนในการสะท้อนปัญหาความต้องการของประชาชน ซึ่งมีความแตกต่างตามลักษณะ โครงสร้างทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม ประเพณี และสภาพปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนตามกฎหมายและภูมิสังคม เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น

โกวิท พวงงาม (2550, น. 2) ได้ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่นไว้ว่าเป็นการปกครองที่รัฐบาลมอบอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งจัดการปกครอง และดำเนินกิจกรรมบางอย่างโดยดำเนินการเอง เพื่อบำบัดความต้องการของตน การบริหารงานจะปราศจากการควบคุมของรัฐเพราะองค์กรปกครองท้องถิ่นเป็นสิ่งที่รัฐทำให้เกิดขึ้น หรือการปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครอง ซึ่งหน่วยการปกครองท้องถิ่นได้มีการเลือกตั้งโดยอิสระ เพื่อเลือกผู้มีหน้าที่บริหารการปกครองท้องถิ่นมีอำนาจอิสระ พร้อมรับผิดชอบซึ่งตนสามารถที่จะใช้ได้ โดยปราศจากการควบคุมของหน่วยการบริหารราชการส่วนกลางหรือส่วนภูมิภาค แต่ทั้งนี้หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นยังต้องอยู่ภายใต้บังคับว่าด้วยอำนาจสูงสุดของประเทศไม่ได้เป็นรัฐอิสระใหม่แต่อย่างใด

จากความหมายของการปกครองท้องถิ่นข้างต้น สามารถสรุปเป็นหลักการปกครองท้องถิ่นในสาระสำคัญ ดังนี้ (โกวิท พวงงาม, 2550, น. 21 - 22)

1. การปกครองของชุมชนหนึ่ง ซึ่งชุมชนเหล่านี้อาจมีความแตกต่างกันในความเจริญ จำนวนประชากร หรือขนาดของพื้นที่ เช่น หน่วยการปกครองท้องถิ่นของไทยจัดเป็นกรุงเทพมหานคร, เทศบาล, สุขาภิบาล, องค์การบริหารส่วนจังหวัด, องค์การบริหารส่วนตำบล และเมืองพัทยา ตามเหตุผลดังกล่าว

2. หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ตามความเหมาะสม กล่าวคือ อำนาจของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีขอบเขตพอสมควร เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยการปกครองท้องถิ่นอย่างแท้จริง หากมีอำนาจมากเกินไป ไม่มีขอบเขตหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ก็จะกลายสภาพเป็นรัฐอธิปไตยเอง เป็นผลเสียต่อความมั่นคงของรัฐบาล อำนาจของท้องถิ่นนี้มีขอบเขตที่แตกต่างกันออกไป ตามลักษณะความเจริญและความสามารถของประชาชนในท้องถิ่นนั้นเป็นสำคัญ รวมทั้งนโยบายของรัฐบาลนั้นเป็นสำคัญ รวมทั้งนโยบายของรัฐบาลในการพิจารณาการกระจายอำนาจให้หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นระดับใดจึงจะเหมาะสม

3. หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีสิทธิตามกฎหมายที่จะดำเนินการปกครองตนเอง สิทธิตามกฎหมายแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

3.1 หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น มีสิทธิที่จะตรากฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อประโยชน์ในการบริหารตามหน้าที่ และเพื่อใช้บังคับประชาชนในท้องถิ่น ๆ เช่น เทศบัญญัติ ข้อบัญญัติตำบล เป็นต้น

3.2 สิทธิที่เป็นหลักในการดำเนินการบริหารท้องถิ่น คือ อำนาจในการกำหนดงบประมาณ เพื่อบริหารกิจการตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ

4. มีองค์กรที่จำเป็นในการบริหารและการปกครองตนเอง องค์กรที่จำเป็นของท้องถิ่นจัดแบ่งเป็นสองฝ่าย คือ องค์กรฝ่ายบริหาร และองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติ เช่น การปกครองส่วนท้องถิ่นแบบเทศบาล จะมีคณะเทศมนตรีเป็นฝ่ายบริหาร และฝ่ายสภาเทศบาล เป็นฝ่ายนิติบัญญัติ หรือในแบบมหานคร คือ กรุงเทพมหานครจะมีผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นฝ่ายบริหารสภากรุงเทพมหานครจะเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ เป็นต้น

5. ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น จากแนวความคิดที่ว่าประชาชนในท้องถิ่นเท่านั้น ที่จะรู้ปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาของตนเองอย่างแท้จริง หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีคนในท้องถิ่นมาบริหารงาน เพื่อให้สมเจตนารมณ์และความต้องการของชุมชนและ

อยู่ภายใต้การควบคุมของประชาชนในท้องถิ่น นอกจากนี้ยังเป็นการฝึกให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้าใจในระบบและกลไกของประชาธิปไตยอย่างแท้จริงอีกด้วย

สรุป ได้ให้ความหมายของ การปกครองท้องถิ่นว่า หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลมอบอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่ง จัดการปกครองและดำเนินกิจการบางอย่าง โดยดำเนินการกันเอง เพื่อบำบัดความต้องการของตนได้ มีการเลือกตั้งโดยอิสระพร้อมความรับผิดชอบ ซึ่งคนสามารถที่จะใช้ได้โดยปราศจากการควบคุมของฝ่ายบริหารราชการส่วนกลางหรือส่วนภูมิภาค แต่ทั้งนี้หน่วยการปกครองท้องถิ่นต้องอยู่ภายใต้บทบังคับว่าด้วยอำนาจสูงสุดของประเทศ

2.4.1 ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น

1. การปกครองท้องถิ่น ถือเป็นรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะเป็นสถาบันฝึกสอนการเมืองการปกครองให้กับประชาชน ทำให้เกิดความคุ้นเคยในการใช้สิทธิและหน้าที่พลเมือง อันจะนำมาสู่ความศรัทธาเลื่อมใสในระบอบประชาธิปไตย

2. การปกครองท้องถิ่นเป็นการแบ่งภาระของรัฐบาล

3. การปกครองท้องถิ่นจะทำให้ประชาชนรู้จักการปกครองตนเอง เพราะเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งจะทำให้ประชาชนเกิดสำนึกในความสำคัญของตนเองต่อท้องถิ่น ประชาชนจะมีส่วนร่วมรับรู้ถึงอุปสรรคปัญหา และช่วยกันแก้ไขปัญหาของท้องถิ่น

4. การปกครองท้องถิ่นสามารถตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นตรงเป้าหมาย และมีประสิทธิภาพ

5. การปกครองท้องถิ่นจะเป็นแหล่งสร้างผู้นำทางการเมืองการบริหารของประเทศในอนาคต

6. การปกครองท้องถิ่นสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาชนบทแบบพึ่งตนเอง

2.4.2 องค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลถือเป็นหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เล็กที่สุดใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการพัฒนาตำบล การตรวจสอบการกำกับดูแลได้ง่ายที่สุด ตลอดจนเป็นเวทีประชาธิปไตยของประชาชนในการระดมความรู้และความคิดการตัดสินใจการวางแผนพัฒนาการดำเนินงานและการดำเนินทุนทรัพยากร เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองที่มีความเหมาะสม ทั้งในแง่โครงสร้างขององค์กร และในแง่การมีส่วนร่วมของประชาชน

องค์การบริหารส่วนตำบลจัดตั้งขึ้น โดยพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 เป็นกฎหมายที่ใช้จัดระเบียบการบริหารงานในตำแหน่งแทนประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 326 ลงวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2515 นับตั้งแต่ พ.ร.บ. สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537

มีผลบังคับใช้ เมื่อวันที่ 2 มีนาคม พ.ศ. 2537 ทำให้มีการปรับฐานะการบริหารงานในระดับตำบล โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงรูปโฉมใหม่ของสภาตำบลทั่วประเทศเป็น 2 รูปแบบ คือ รูปแบบสภาตำบลและรูปแบบขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่ง “พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2542)” (กระทรวงมหาดไทย 2542, น.10 - 11) ได้บัญญัติถึงหลักเกณฑ์ในการก่อตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลไว้ใน มาตรา 40 ว่าด้วยสภาที่มีรายได้ โดยไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันสามปี เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละ 150,000 บาท หรือตามเกณฑ์รายได้เฉลี่ยของสภาตำบลที่ได้มีประกาศของกระทรวงมหาดไทยกำหนดไว้ อาจจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลได้ การจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลให้ทำ โดยประกาศกระทรวงมหาดไทยที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งจะต้องระบุชื่อและเขตขององค์การบริหารส่วนตำบลไว้ในประกาศด้วย องค์การบริหารส่วนตำบลมีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น

2.4.3 การกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่องค์การบริหารส่วนตำบล และอำนาจหน้าที่

พระราชกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบการบริหารสาธารณะ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง ดังนี้ (ราชกิจจานุเบกษา, 2542, น. 53 - 54)

มาตรา 16 ให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง ดังนี้

1. การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง
2. การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำ และทางระบายน้ำ
3. การจัดให้มี และควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้าม และที่จอดรถ
4. การสาธารณสุขูปโภคและการก่อสร้างอื่นๆ
5. การสาธารณสุขการ
6. การส่งเสริม การฝึก และการประกอบอาชีพ
7. การพาณิชย์ และการส่งเสริมการลงทุน
8. การส่งเสริมการท่องเที่ยว
9. การจัดการศึกษา
10. การสังคมสงเคราะห์และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส
11. การบำรุงรักษาศิลปะ และจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
12. การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัด และการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย

13. การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
14. การส่งเสริมการกีฬา
15. การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของประชาชน
16. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น
17. การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง
18. การกำจัดขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูลและน้ำเสีย
19. การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัว และการรักษาพยาบาล
20. การจัดให้มีและควบคุมสุสาน และฌาปนสถาน
21. การควบคุมการเลี้ยงสัตว์
22. การจัดให้มีและควบคุมการฆ่าสัตว์
23. การรักษาความปลอดภัยและความเป็นระเบียบเรียบร้อย และการอนามัย
โรงพยาบาล และสาธารณสุขสถานอื่น ๆ
24. การจัดการการบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดลอม
25. การผังเมือง
26. การขนส่ง และวิศวกรรมจราจร
27. การดูแลรักษาที่สาธารณะ
28. การควบคุมอาคาร
29. การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
30. การรักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริม และสนับสนุนการป้องกันและ
รักษาความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน
31. กิจการอื่นใดตามที่ เป็นประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามที่คณะกรรมการ
ประกาศกำหนด

สรุป การจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล โดยประกาศของกระทรวงมหาดไทยที่ประกาศ
ในกิจจานุเบกษา ซึ่งจะต้องระบุชื่อ และขอบเขตขององค์การบริหารส่วนตำบลไว้ในประกาศด้วย
องค์การบริหารส่วนตำบลมีฐานะเป็นนิติบุคคล และเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น องค์การบริหาร
ส่วนตำบลเป็นหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เล็กที่สุด ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด
ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการพัฒนาตำบล การตรวจสอบการดูแลได้ง่ายที่สุด

2.5 บริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลจุมพล อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย

2.5.1 สภาพทั่วไป

1. ที่ตั้ง

องค์การบริหารส่วนตำบลจุมพล ตั้งอยู่เลขที่ 139 หมู่ที่ 4 บ้านเดื่อ ตำบลจุมพล อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย ห่างจากจังหวัดหนองคายประมาณ 45 กิโลเมตร ห่างจากอำเภอรัตนวาปีประมาณ 27 กิโลเมตร ห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 750 กิโลเมตร และห่างจากกำแพงนครเวียงจันทน์ ประมาณ 70 กิโลเมตร ติดกับแม่น้ำโขง และทางหลวงหมายเลข 212

2. อาณาเขต

ทิศเหนือ ติดกับ ตำบลกุดบง,วังหลวง อำเภอฝางไร่ จังหวัดหนองคาย

ทิศใต้ ติดกับ องค์การบริหารส่วนตำบลวัดหลวง อำเภอโพธิ์ชัย
จังหวัดหนองคาย

ทิศตะวันออก ติดกับ ตำบลชุมช้าง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย

ทิศตะวันตก ติดกับ แม่น้ำโขง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย

3. เนื้อที่

องค์การบริหารส่วนตำบลจุมพล มีเนื้อที่โดยประมาณ 115 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 71,875 ไร่

4. ภูมิประเทศ

ตำบลจุมพล ตั้งอยู่ริมแม่น้ำโขงความยาวตามถนนหมายเลข 212 มีพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำสลักที่ดอน มีหนองน้ำขนาดใหญ่ เช่น หนองสรวง หนองปลาไหล เป็นต้น พื้นที่ติดกับแม่น้ำโขงเหมาะที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว และเปิดเป็นจุดผ่อนปรนชายแดนติดต่อกับชายกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป. ลาว) ในแม่น้ำโขงได้มีปรากฏการณ์ธรรมชาติเกิดขึ้นในวันออกพรรษาของทุกปีขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 เรียกว่า บั้งไฟพญานาค หากได้รับการพัฒนาอย่างจริงจังสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้เป็นจำนวนมาก ทำให้ประชาชนมีงานทำและมีรายได้เพิ่มขึ้น พื้นที่ส่วนใหญ่ สามารถปลูกพืชเศรษฐกิจได้ทุกประเภท เช่น ไม้ก้ำ, ยางพารา, มันสำปะหลัง, อ้อย, แดงโม, ถั่วเหลือง และปาล์ม ฯลฯ ลักษณะดินเป็นดินลูกรังแข็งและดินร่วนปนทราย พื้นที่ป่าไม้เป็นไม้พุ่มขนาดเล็กสลับป่าโปร่ง ป่ายูคาลิปตัส สวนยางพารา และการปลูกป่าตามโครงการต่าง ๆ

ฤดูฝนจะอยู่ในช่วงเดือนพฤษภาคม - ตุลาคม จะมีฝนตกชุกมาก

ฤดูหนาวจะอยู่ในช่วงเดือนพฤศจิกายน - มกราคม อุณหภูมิประมาณ 10 - 20 องศา

เซลเซียส

ฤดูร้อนจะอยู่ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ - เมษายน มีอุณหภูมิสูงประมาณ 38 - 39 องศาเซลเซียส

ประชากรส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ทำนา, ทำไร่, ส่วนบางพารา, เลี้ยงสัตว์ และประมง หลังฤดูเก็บเกี่ยวเกษตรกร จะมีเวลาว่างจึงมีการรวมกลุ่มอาชีพ เช่น กลุ่มทำเครื่องจักสาน, กลุ่มทอผ้า, กลุ่มไม้กวาด, กลุ่มประดิษฐ์ดอกไม้จากใบยางพารา และกลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้า ทั้งทำใช้เอง และส่งขาย

5. จำนวน หมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลจุมพล ทั้ง 26 หมู่บ้าน ได้แก่

- 5.1 หมู่ที่ 1 บ้านจุมพล
- 5.2 หมู่ที่ 2 บ้านจอมนาง
- 5.3 หมู่ที่ 3 บ้านเวิน
- 5.4 หมู่ที่ 4 บ้านเคื่อ
- 5.5 หมู่ที่ 5 บ้านร่องถ่อน
- 5.6 หมู่ที่ 6 บ้านนาตาล
- 5.7 หมู่ที่ 7 บ้านห้วยเปลวเงือก
- 5.8 หมู่ที่ 8 บ้านนาเพียงใหญ่
- 5.9 หมู่ที่ 9 บ้านนาเพียงน้อย
- 5.10 หมู่ที่ 10 บ้านทุ่งธาตุ
- 5.11 หมู่ที่ 11 บ้านปักหมู
- 5.12 หมู่ที่ 12 บ้านอยู่ดีมีสุข
- 5.13 หมู่ที่ 13 บ้านจอมทอง
- 5.14 หมู่ที่ 14 บ้านดอนโพธิ์
- 5.15 หมู่ที่ 15 บ้านเมืองคลัง
- 5.16 หมู่ที่ 16 บ้านจอมนางเหนือ
- 5.17 หมู่ที่ 17 บ้านโปร่งเย็น
- 5.18 หมู่ที่ 18 บ้านเตาถ่าน
- 5.19 หมู่ที่ 19 บ้านเสริมสุข
- 5.20 หมู่ที่ 20 บ้านหนองปลาไหล
- 5.21 หมู่ที่ 21 บ้านนาตาลใหม่
- 5.22 หมู่ที่ 22 บ้านนาเพียงใหม่
- 5.23 หมู่ที่ 23 บ้านนาเมือง

- 5.24 หมู่ที่ 24 บ้านตัวอย่าง
- 5.25 หมู่ที่ 25 บ้านพรพระธาตุ
- 5.26 หมู่ที่ 26 บ้านนาสมบูรณ์
- 6. ท้องถิ่นอื่นในตำบล
มีเทศบาล 1 แห่ง คือ เทศบาลตำบลโพธิพิสัย
- 7. ประชากร

ตารางที่ 2.1

จำนวนประชากรทั้งหมด ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลจุมพลทั้ง 26 หมู่บ้าน

ปี	จำนวนประชากร			จำนวนครัวเรือน
	ชาย	หญิง	รวม	
2559	8,597	8,491	17,088	5,955

หมายเหตุ. ปรับปรุงจาก จำนวนประชากรทั้งหมด ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลจุมพลทั้ง 26 หมู่บ้าน, โดย สำนักงานเทศบาลตำบลจุมพล, 2557.

ประชากรทั้งสิ้น จำนวน 17,088 คน แยกเป็นชาย จำนวน 8,597 คน หญิง จำนวน 8,491 คน มีความหนาแน่นเฉลี่ย 147 คน / ตารางกิโลเมตร จำนวน 5,955 ครัวเรือน (ข้อมูล ณ วันที่ 1 ตุลาคม 2556 - 30 กันยายน 2557)

- 8. รายได้ประจำปีงบประมาณ 2557 90,299,381.20 บาท แยกเป็น
 - 8.1 ภาษีอากร 1,341,065.85 บาท
 - 8.2 ค่าธรรมเนียม ค่าปรับ และค่าใบอนุญาต 781,140.00 บาท
 - 8.3 รายได้จากทรัพย์สิน 142,428.94 บาท
 - 8.4 รายได้จากสาธารณูปโภคและการพาณิชย์ 666,231.00 บาท
 - 8.5 รายได้เบ็ดเตล็ด 415,390.00 บาท
 - 8.6 รายได้จากทุน - บาท
 - 8.7 ภาษีจัดสรร 28,156,865.08 บาท
 - 8.8 เงินอุดหนุนทั่วไป 25,342,184.00 บาท
 - 8.9 เงินอุดหนุนที่รัฐบาลโดยระบுவัตถุประสงค์ 33,454,076.33 บาท

2.5.2 สภาพทางเศรษฐกิจ การศึกษา ศาสนา และสาธารณสุข

อาชีพอุตสาหกรรมในครัวเรือน เช่น ทำดอกไม้ประดิษฐ์จากยางพาราเครื่องปั้นดินเผา เครื่องจักสานไม้ตะเคียบ ฯลฯ

1. อาชีพ

1.1 อาชีพเกษตรกรรม

1.2 อาชีพรับราชการ

1.3 อาชีพค้าขาย

1.4 อาชีพรับจ้างและอื่น ๆ

2. หน่วยธุรกิจในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล

2.1 โรงแรม 3 แห่ง

2.2 ปั้มน้ำมัน 4 แห่ง

2.3 โรงเรียน 10 แห่ง

2.4 ห้องอาหาร 9 แห่ง

2.5 ปั้มหลด 15 แห่ง

2.6 รีสอร์ท 6 แห่ง

2.7 โรงฆ่าสัตว์ 1 แห่ง

2.8 โรงงานปูนผสมเสร็จ (C - Pac) 3 แห่ง

2.9 โรงงานแปรรูปไม้ 1 แห่ง

2.10 เทศโก้โลตัส 1 แห่ง

2.5.3 สภาพทางสังคม

1. การศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา 8 แห่ง

1) โรงเรียนบ้านวินร่อนถ่อนสามัคคี

2) โรงเรียนหมู่บ้านตัวอย่าง

3) โรงเรียนบ้านห้วยเปลวเจือก

4) โรงเรียนบ้านนาตาล

5) โรงเรียนบ้านนาเพียงใหญ่

6) โรงเรียนบ้านปักหมู

7) โรงเรียนบ้านนาเพียงน้อย

8) โรงเรียนยูเนสโกสัมมนา

2. โรงเรียนมัธยมศึกษา 2 แห่ง
 - 2.1 โรงเรียนชุมพลโพธิพิสัย
 - 2.2 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 27
3. โรงเรียนอาชีวศึกษา 2 แห่ง
 - 3.1 โรงเรียนเทคโนโลยีโพธิพิสัย 1 แห่ง
 - 3.2 โรงเรียนเทคโนโลยีบริหารธุรกิจรักไทย 1 แห่ง
4. โรงเรียนอนุบาลอื่น ๆ
 - 4.1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 6 แห่ง (อบต. จัดตั้ง)
 - 4.2 โรงเรียนอนุบาลภัทรมน 1 แห่ง (เอกชน)
5. โรงพยาบาล 2 แห่ง
 - 5.1 โรงพยาบาลพิสัยเวช (เอกชน)
 - 5.2 โรงพยาบาลโพธิพิสัย (รัฐบาล)
6. วัด / สำนักสงฆ์ในเขต (อบต.) จมพล 25 แห่ง
 - 6.1 วัดยอดแก้ว
 - 6.2 วัดจอมนาง
 - 6.3 วัดบ้านเมืองคลัง
 - 6.4 วัดทุ่งธาตุ
 - 6.5 วัดป่าวินศรี
 - 6.6 วัดบ้านวิน
 - 6.7 วัดอุทุมพรบ้านเคื่อ
 - 6.8 วัดบ้านห้วยเปลวเงือก
 - 6.9 วัดบ้านร่องถ่อน
 - 6.10 วัดบ้านนาตาล
 - 6.11 วัดศรีบุญเรือง
 - 6.12 วัดบ้านปักหมู
 - 6.13 วัดบ้านนาเพียงน้อย
 - 6.14 วัดป่าบ้านเสริมสุข
 - 6.15 วัดป่าบ้านนาเพียงใหม่
 - 6.16 วัดศรีวิสัยบ้านนาเพียงใหญ่
 - 6.17 วัดบ้านโปรงเย็น

- 6.18 วัดป่าสร้างถาญี
- 6.19 วัดป่าเทพวังทอง
- 6.20 วัดป่าบ้านร่องถ่อน
- 6.21 วัดป่าห้วยเปลวเงือก
- 6.22 วัดบ้านเตื่อ
- 6.23 วัดบ้านอยู่ดีมีสุข
- 6.24 วัดป่าเทพรังสี
- 6.25 วัดบ้านนาตาลใหม่

2.5.4 ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

องค์การบริหารส่วนตำบลจุมพลได้จัดตั้งศูนย์ อปพร. สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลจุมพล ปัจจุบันมีกำลังเจ้าหน้าที่ อปพร. จำนวน 380 นาย อาสาสมัคร ตำรวจบ้าน 45 นาย มีกำลังเจ้าหน้าที่สายตรวจ จำนวน 3 นาย หน่วยงานสนับสนุน นรข. โพนพิสัย และตำรวจ ตชด. 245

2.5.5 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

องค์การบริหารส่วนตำบลจุมพล มีแหล่งน้ำธรรมชาติที่จะสามารถพัฒนาเป็นสถานที่พักผ่อน และแหล่งท่องเที่ยวได้หลายแห่ง เช่น หนองสรวง หนองปลาไหล ฯลฯ

1. สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้า จำนวน 3 แห่ง

1.1 สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านร่องถ่อน ดำเนินการก่อสร้าง โดยกระทรวงวิทยาศาสตร์ ฯ เมื่อปี พ.ศ. 2522 ใช้เครื่องสูบน้ำขนาด 150 แรงม้า คลองส่งน้ำมีความยาว 4,350 เมตร พื้นที่รับน้ำในโครงการ 3,000 ไร่ เกษตรกรใช้ประโยชน์ในการปลูกข้าวนาปรัง, ปลูกพริกโรงงาน, ปลูกไม้ผล และปลูกพืชผัก หมู่บ้านที่ใช้ประโยชน์ได้แก่ หมู่บ้านเวิน, บ้านร่องถ่อน, ตำบลจุมพล และบ้านนิคมคงบัง ตำบลกุดบง

1.2 สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านเตื่อ ดำเนินการก่อสร้าง โดยกระทรวงวิทยาศาสตร์ ฯ เมื่อปี พ.ศ. 2523 ใช้เครื่องสูบน้ำขนาด 150 แรงม้า คลองส่งน้ำมีความยาว 5,793 เมตร พื้นที่รับน้ำในโครงการ 3,000 ไร่ เกษตรกรใช้ประโยชน์ในการปลูกข้าวนาปรัง ปลูกพริกโรงงาน ปลูกไม้ผล และปลูกพืชผัก หมู่บ้านที่ใช้ประโยชน์ได้แก่ หมู่บ้านเตื่อตำบลจุมพล และบ้านกุดบง ตำบลกุดบง

1.3 สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านเวิน ดำเนินการก่อสร้างโดยกระทรวงวิทยาศาสตร์ ฯ เมื่อปี พ.ศ. 2526 ใช้เครื่องสูบน้ำขนาด 150 แรงม้า คลองส่งน้ำมีความยาว 6,092 เมตร พื้นที่รับน้ำในโครงการ 3,000 ไร่ เกษตรกรใช้ประโยชน์ในการปลูกข้าวนาปรัง ปลูกข้าวโพด และปลูกพืชผัก หมู่บ้านที่ใช้ประโยชน์ ได้แก่ หมู่บ้านจอมนาง, บ้านจอมนางเหนือ, บ้านจอมทอง และบ้านดอนโพธิ์

2.5.6 ศักยภาพในตำบล

1. ศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบล
 - 1.1 บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบล
 - 1.1.1 มีสมาชิกสภา (อบต.) หมู่บ้านละ 2 คน มีจำนวน รวม 52 คน
 - 1.1.2 มีคณะผู้บริหาร นายก (อบต.) 1 คน รองนายก อบต. 2 คน และเลขานุการนายก (อบต.) 1 คน รวม 4 คน
 - 1.2 จำนวนพนักงานส่วนตำบล และพนักงานจ้าง จำนวน 91 คน แบ่งส่วนราชการ 7 ส่วน ดังนี้
 - 1.2.1 สำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 27 คน
 - 1.2.2 กองการคลัง จำนวน 13 คน
 - 1.2.3 กองช่าง จำนวน 6 คน
 - 1.2.4 กองการศึกษาฯ และวัฒนธรรม จำนวน 26 คน
 - 1.2.5 กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม จำนวน 17 คน
 - 1.2.6 กองส่งเสริมการเกษตร จำนวน 7 คน
 - 1.2.7 กองสวัสดิการสังคมและสิ่งแวดล้อม จำนวน 6 คน
 - 1.2.8 สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจุมพล จำนวน 51 คน
 - 1.2.9 ผู้ใหญ่บ้านตำบลจุมพล 25 คน กำนันตำบลจุมพล 1 คน รวมทั้งหมด 26 คน
2. ระดับการศึกษาของพนักงานส่วนตำบลและพนักงานจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลจุมพล
 - 2.1 ประถมศึกษา 10 คน
 - 2.2 มัธยมศึกษา / อาชีวศึกษา 42 คน
 - 2.3 ปริญญาโท 10 คน
3. สถานการณ์คลังขององค์การบริหารส่วนตำบลจุมพล
 - 3.1 รายได้ประจำปีงบประมาณ 2554 53,694,289.02 บาท
 - 3.1.1 รายได้ที่องค์การบริหารส่วนตำบลจัดเก็บเอง 2,819,018.68 บาท
 - 3.1.2 รายได้ที่ได้รับจัดสรรจากรัฐ 2,984,846.14 บาท
 - 3.1.3 เงินอุดหนุนภาครัฐบาล 27,890,424.20 บาท
 - 3.2 รายได้ประจำปีงบประมาณ 2555 68,846,271.75 บาท
 - 3.2.1 รายได้ที่องค์การบริหารส่วนตำบลจัดเก็บเอง 3,086,475.51 บาท

3.2.2	รายได้ที่ได้รับจัดสรรจากรัฐ	27,342,766.54 บาท
3.2.3	เงินอุดหนุนภาครัฐบาล	38,417,029.70 บาท
3.3	รายได้ประจำปีงบประมาณ 2556	78,518,236.10 บาท
3.3.1	รายได้ที่องค์กรบริหารส่วนตำบลจัดเก็บเอง	3,076,338.32 บาท
3.3.2	รายได้ที่ได้รับจัดสรรจากรัฐ	28,347,671.54 บาท
3.3.3	เงินอุดหนุนภาครัฐบาล	47,094,226.24 บาท
3.4	รายได้ประจำปีงบประมาณ 2557	
3.4.1	รายได้ที่องค์กรบริหารส่วนตำบลจัดเก็บเอง	2,093,986.40 บาท
3.4.2	รายได้ที่ได้รับจัดสรรจากรัฐ	1,1203,874.40 บาท
3.4.3	เงินอุดหนุนภาครัฐบาล	55,740,308.60 บาท
	3.4.3.1 (เงินอุดหนุนทั่วไป และเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ)	
3.5	รายได้ประจำปีงบประมาณ 2558	
3.5.1	รายได้ที่องค์กรบริหารส่วนตำบลจัดเก็บเอง	3,346,255.79 บาท
3.5.2	รายได้ที่ได้รับจัดสรรจากรัฐ	28,156,865.08 บาท
3.5.3	เงินอุดหนุนภาครัฐบาล	25,342,184.00 บาท
3.5.4	เงินอุดหนุนทั่วไป และ เงินอุดหนุนเฉพาะกิจ	33,454,076.33 บาท

2.5.7 ผลการพัฒนางานองค์กรบริหารส่วนตำบลจุมพลในแผนพัฒนาที่ผ่านมา

องค์กรบริหารส่วนตำบลจุมพล ได้ดำเนินการพัฒนาในแผนพัฒนาสามปีงบประมาณ 2556 ดังนี้

1. การดำเนินงานด้านโครงสร้างพื้นฐาน

1.1 ด้านการคมนาคม ได้มีการก่อสร้างถนนลาดยางแอสฟัลติกส์ ก่อสร้างถนน คสล.

ภายในหมู่บ้าน

1.2 ด้านการขยายเขตไฟฟ้า ติดตั้งไฟฟ้าสาธารณะภายในหมู่บ้าน การซ่อมแซมไฟฟ้า

ได้มีการขยายเขตประปาภายในหมู่บ้าน

2. การดำเนินงานด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิต

2.1 ส่งเสริมให้ผู้บริหาร พนักงานส่วนตำบล พนักงานจ้างได้ศึกษาต่อ อุดหนุน

โครงการโรงเรียน

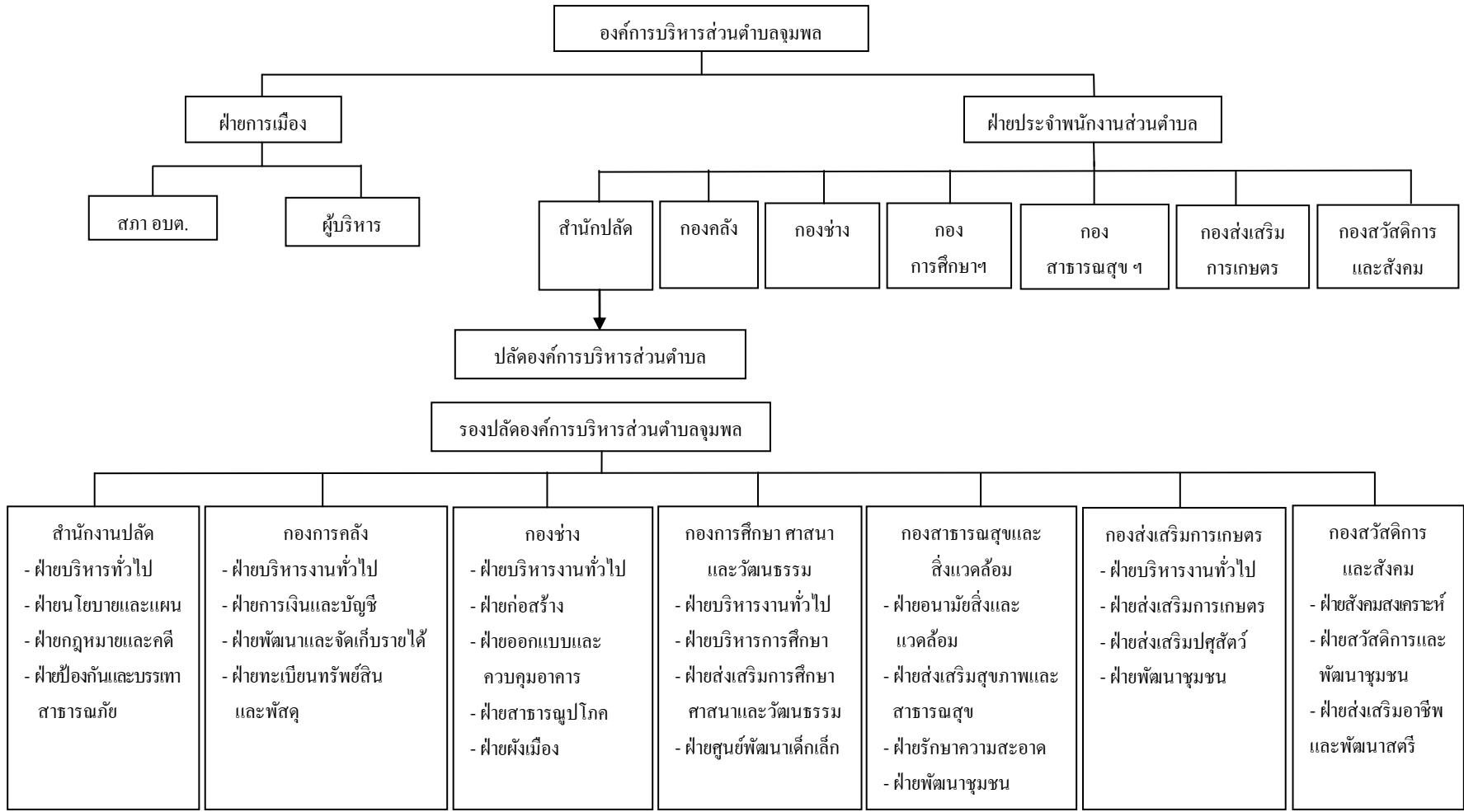
2.2 อุดหนุนโครงการควบคุมโรคโรงพยาบาล โพนพิสัย

2.3 ส่งเสริมให้มีการออกกำลังกาย จัดหาอุปกรณ์กีฬา

2.4 จัดสวัสดิการให้เงินช่วยเหลือสงเคราะห์ แก่คนพิการ ผู้สูงอายุ ผู้ป่วยเอดส์

เป็นเบี้ยยังชีพ

3. การดำเนินงานด้านการลงทุน
 - 3.1 ส่งเสริมกลุ่มอาชีพ ทั้ง 26 หมู่บ้าน
4. การดำเนินงานด้านสังคม
 - 4.1 ดำเนินการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยการให้ประชาชนได้ร่วมในการดำเนินการจัดซื้อ / จัดจ้างงาน (อบต.) ที่มีการสอบราคาและประกวดราคา การจัดทำแผนพัฒนาตำบล
 - 4.2 สาธารณภัย (อบต.) ดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบภัยต่าง ๆ เช่น อุทกภัย ภัยแล้ง สนับสนุนช่วยเหลือน้ำสำหรับอุปโภค / บริโภค
 - 4.3 ยาเสพติด (อบต.) ดำเนินการจัดแข่งขันกีฬาต้านยาเสพติด ได้แก่ สี่วัยต้านภัยยาเสพติด, กีฬาพื้นบ้าน, กีฬาฟุตบอล และรวมถึงสนับสนุนงบประมาณให้แก่อำเภอในการปราบปรามงานยาเสพติด / หน่วยงานตำรวจ ตามนโยบายรัฐบาลในการแก้ไขปัญหา ยาเสพติด
 - 4.4 ตั้งจุดบริการประชาชนในช่วงเทศกาลต่าง ๆ เช่น งานปีใหม่ งานสงกรานต์ ฝึกอบรม อปพร.
 - 4.5 อุดหนุนกรรมการหมู่บ้าน / ชมรมกีฬา
5. การดำเนินงานด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 - 5.1 อุดหนุนกลุ่มอาชีพต่าง ๆ
 - 5.2 แจกจ่ายพันธุ์ไม้ต่าง ๆ พร้อมทั้งการมอบพันธุ์ปลาเพื่อปล่อยในแม่น้ำ
6. การดำเนินงานด้านศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - 6.1 อุดหนุนประเพณีงานบุญมหาชาติ / งานวัน 15 ค่ำ เดือน 11 ทุกปี
 - 6.2 จัดกิจกรรมงานประเพณีลอยกระทง และประกวดร้องสรภัญญะ
 - 6.3 จัดกิจกรรมรดน้ำคำหัวผู้สูงอายุในวันสงกรานต์
7. การดำเนินงานด้านการเมือง และการบริการประชาชน
 - 7.1 ส่งเสริมให้ผู้บริหาร สมาชิกสภา (อบต.) และพนักงานส่วนตำบล เข้ารับการอบรมเพิ่มความรู้
 - 7.2 ส่งเสริมให้ผู้บริหาร และสมาชิก กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และพนักงานส่วนตำบล ฝึกอบรม และศึกษาดูงาน เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถ
 - 7.3 จัดการประชุมประชาคมตำบล
 - 7.4 อุดหนุนการจัดเก็บ จปฐ. และข้อมูลตำบล

ภาพที่ 2.1 ตัวอย่างการวางภาพประกอบการทำบทนิพนธ์. ปรับปรุงจาก การแบ่งส่วนราชการ โครงสร้างและกระบวนการบริหารงานบุคคล, โดย สำนักงานเทศบาลตำบลจุมพล, 2557.

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุภาวดี สายออ (2546, น. 115 - 118) ได้ศึกษาเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลท่าช้าง อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี” ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลท่าช้าง มีระดับความคิดเห็นในการประเมิน ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลท่าช้าง ใน 5 สาขา ประกอบด้วย สาขาพัฒนา, โครงสร้างพื้นฐาน, สาขาพัฒนาสิ่งแวดล้อม, สาขาพัฒนาสังคม, สาขาพัฒนาเศรษฐกิจ และสาขาพัฒนาการเมือง การบริหาร อยู่ในเกณฑ์มีประสิทธิภาพปานกลาง โดยให้ความสำคัญในสาขาพัฒนาสิ่งแวดล้อมเป็นอันดับหนึ่ง สาขาพัฒนาการเมือง การบริหาร เป็นอันดับสอง และสาขาพัฒนาเศรษฐกิจ และสาขาพัฒนาโครงสร้าง เป็นอันดับสาม ด้านการเปรียบเทียบ พบว่า ปัจจัยที่ทำการศึกษา 7 ปัจจัย ประกอบด้วย เพศ, อายุ, สถานภาพสมรส, ระดับการศึกษา, อาชีพ, รายได้ / เดือน และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลท่าช้าง มีเพียง 6 ปัจจัยที่มีระดับการประเมินประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลท่าช้าง ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ ระดับ 0.05 คือ อายุ, สถานภาพสมรส, ระดับการศึกษา, อาชีพ, รายได้ / เดือน และระยะเวลาที่อยู่อาศัยในเขตเทศบาลตำบลท่าช้าง

นันทพล พงศธรวิสุทธิ (2548) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลกับการสร้างระบบการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลสันนาเมือง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างระบบบริหารงานของท้องถิ่นแบบธรรมาภิบาล และความเข้าใจของคณะผู้บริหารตามหลักธรรมาภิบาล ลักษณะการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในรูปแบบของธรรมาภิบาล ผลการศึกษา กลุ่มประชาชนผู้ใช้บริการพบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของ (อบต.) อยู่ในระดับสูง และด้วยว่ารูปแบบการปกครองท้องถิ่นแบบ (อบต.) ส่งผลให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารท้องถิ่นของตน เห็นด้วยหลังจากมีการจัดตั้ง (อบต.) ส่งผลให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาตำบล ส่งผลให้เกิดความโปร่งใสในการพัฒนาท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น ผลการศึกษาคณะผู้บริหาร สมาชิกสภา พนักงานส่วนตำบลและลูกจ้าง ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสันนาเมือง พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบอยู่ในระดับความพึงพอใจสูง

จากผลการศึกษา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับผู้บริหารในการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีในรูปแบบของธรรมาภิบาล (Good Governance) ดังนี้

1. การบริหารงานใน อบต. ประชาชนในชุมชนมีความต้องการให้ผู้บริหารสนองความต้องการของชุมชน หัวใจของการบริหารงานคือความโปร่งใส รวมทั้งการใช้งบประมาณในการบริหารงานอย่างคุ้มค่ามากที่สุด

2. ควรส่งเสริมให้บุคลากร มีความร่วมมือและเคร่งครัดในกฎระเบียบ มีการปฏิบัติงานที่โปร่งใสและมีประสิทธิภาพ ต้องมีการอบรมเพิ่มพูนประสิทธิภาพ มีการลงโทษผู้กระทำผิด และให้รางวัลข้าราชการที่ประพฤติดี

สุรชัย นาทองไชย (2548) ได้ศึกษาเรื่องสภาพการบริหารงานของคณะเทศมนตรี ตามหลักธรรมาภิบาล : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลชัยภูมิ อำเภอมลาลาย จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลของการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งที่มาจากบุคลากรที่ปฏิบัติงานในเทศบาลตำบลชัยภูมิ และประชาชนในเขตเทศบาล ต่างมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่าคณะเทศมนตรีบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล และต่างพอใจ เห็นด้วยที่คณะเทศมนตรี นำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานในหลักนิติธรรม มีการออกกฎหมายระเบียบข้อบังคับ มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและหน้าที่ของประชาชน โดยความเสมอภาคถูกต้องรักษาประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลักความโปร่งใส มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร พ.ศ. 2540 โดยติดประกาศ ประชุมชี้แจงผ่านหอกระจายข่าวเสียงตามสาย และวารสาร ในหลักการมีส่วนร่วม มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดซื้อ - จัดจ้าง การประชุมสภาเทศบาล การเสนอออกกฎหมายข้อบังคับ หลักความรับผิดชอบ มีการให้บริการที่มีคุณภาพเป็นธรรม ทัวถึง และหลักความคุ้มค่า โดยการปฏิบัติกิจกรรมตามลำดับความสำคัญก่อน - หลังการจัดซื้อ - จัดจ้าง เป็นไปด้วยความประหยัด มีการแต่งตั้งกรรมการตรวจสอบการใช้งบประมาณ โดยสรุปการบริหารงานของคณะเทศมนตรีตามหลักธรรมาภิบาล เทศบาลตำบลชัยภูมิโดยรวมเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ไม่ว่าจะเป็นการบริหารจัดการในเรื่องของ เงิน คน วัสดุสิ่งของทำให้เกิดประโยชน์สูงสุด และทางคณะผู้บริหารเทศบาลตำบลชัยภูมิและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง สามารถนำผลการศึกษามาบริหารงานในองค์กรของตนเองให้เกิดความเข้มแข็ง ต้องมีการพัฒนาบุคลากร ประชาชน และองค์กรอื่น ๆ ในชุมชนไปพร้อม ๆ กันให้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสร้างกลไกการตรวจสอบและการทำงานที่ประสานเชื่อมโยงให้การสนับสนุนซึ่งกันและกันเพื่อการบริหารงานจะได้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ทุกประการ และเกิดประโยชน์สูงสุดกับประชาชน

ภักดี ศรีเมือง (2549, น. 97 - 99) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การนำหลักธรรมาภิบาลมาบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลนาทราย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า 1) ประชาชนมีความคิดเห็นต้องการนำหลักธรรมาภิบาล มาบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านนิติธรรม, ด้านคุณธรรม, ด้านการมีส่วนร่วม, ด้านความรับผิดชอบ, ด้านความคุ้มค่า และด้านความโปร่งใส ตามลำดับ 2) ประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการนำหลักธรรมาภิบาลด้านความคุ้มค่า และด้านนิติธรรม มาบริหารแตกต่างกัน และประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการนำหลักธรรมาภิบาล

ด้านคุณธรรม ด้านความรับผิดชอบ ด้านความคุ้มค่า ด้านความโปร่งใส และด้านนิติธรรม มาบริหารแตกต่างกัน

ทัศนีย์ โตมี (2550) การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบทัศนะของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีต่อการบริหารงาน โดยใช้หลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดอุดรดิตถ์ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดอุดรดิตถ์ จำนวน 368 คน โดยใช้ในการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยการหาค่าร้อยละ, ค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน, ค่าคะแนนที และค่าความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัย มีดังนี้

1. ทัศนะของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีต่อการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดอุดรดิตถ์ในแต่ละด้าน พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบทัศนะของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีต่อการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดอุดรดิตถ์ในแต่ละด้าน จำแนกตามเพศ อายุ, ระดับการศึกษา, อาชีพ และรายได้ พบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มี เพศ และระดับการศึกษา ที่ต่างกัน มีทัศนะต่อการบริหารงาน โดยใช้หลักธรรมาภิบาลในองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดอุดรดิตถ์ ไม่แตกต่างกัน ส่วนสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มี อายุอาชีพ และรายได้ ที่แตกต่างกัน มีทัศนะต่อการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลในองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดอุดรดิตถ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดอุดรดิตถ์ ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่หลักนิติธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลควรตรากฎหมาย ข้อบังคับของตำบลให้ทันสมัยเป็นธรรม และเป็นที่ยอมรับของชุมชน และควรจัดให้มีการอบรมด้านกฎหมายให้แก่พนักงานและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลให้มีความรู้มากขึ้น หลักคุณธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลควรมีการแบ่งแยกหน้าที่ในการปฏิบัติงานให้ชัดเจน หลักความโปร่งใส องค์การบริหารส่วนตำบลควรมีการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสาร เพื่อเผยแพร่ข้อมูลที่เป็นจริงและสามารถตรวจสอบได้ หลักการมีส่วนร่วม องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดให้มีเวทีประชาคมอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง หลักความรับผิดชอบ องค์การบริหารส่วนตำบลควรตระหนักถึงอำนาจหน้าที่ และควรเอาใจใส่ต่อปัญหาชุมชน มีความกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน โดยไม่เลือกปฏิบัติ หลักความคุ้มค่า องค์การบริหารส่วนตำบลควรยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารงาน โดยดำเนินการ โครงการที่เกิดประโยชน์ต่อประชาชนอย่างคุ้มค่า

จตุพร ผ่องสุข (2550, น. 53 - 54) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกสว่าง อำเภอนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่า

1. ประชาชนโดยรวมและจำแนกตามรายด้านมีความคิดเห็นการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกสว่าง อำเภอนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้านทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง

2. ประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลไม่แตกต่างกัน แต่ประชาชนที่มีรายได้แตกต่างกัน มีความคิดเห็นโดยรวมและรายด้าน 2 ด้าน คือ ด้านหลักความโปร่งใส และด้านหลักความคุ้มค่าแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ศุภหทัย ครูฑุเดชะ (2550, น. 47) ได้ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล : ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยกะปิ อำเภอมือง จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยกะปิ พบว่า ประชาชนที่มีเพศ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลไม่แตกต่างกัน สำหรับประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วิจิตรภรณ์ ไชยโคตร (2550, น. 54 - 55) ได้ศึกษาการประเมินการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลบรบือ อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า

1. ผู้ที่เกี่ยวข้องโดยส่วนรวมส่วนใหญ่เห็นว่า มีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลบรบือ โดยรวมและรายด้านจำนวน 6 ด้าน คือ ด้านนิติธรรม, ด้านคุณธรรม, ด้านความโปร่งใส, ด้านความรับผิดชอบ, ด้านการมีส่วนร่วม และด้านความคุ้มค่า อยู่ในระดับปานกลาง แต่สมาชิกสภาเทศบาล เห็นว่ามีการบริหารโดยรวมและเกือบทุกด้านอยู่ในระดับดี

2. ผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีสภาพแตกต่างในเรื่องเพศ, อายุ, ระดับการศึกษา และตำแหน่ง เห็นว่ามีการบริหารงานของเทศบาลตำบลบรบือ ตามหลักธรรมาภิบาล โดยรวมและทุกด้านไม่แตกต่างกัน

3. ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานเทศบาลตำบลบรบือ ดังนี้

3.1 ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารงานของเทศบาลตำบลบรบือ มากที่สุด คือ ความโปร่งใสในการบริหารงาน รองลงมาคือปัญหาการมีส่วนร่วมในการจัดการ การตรวจสอบ

3.2 ข้อเสนอแนะในการบริหารงาน มากที่สุด คือ ควรมีการสนับสนุนให้บุคคลองค์กรได้เข้าร่วมตรวจสอบการทำงานของเทศบาล เพื่อความโปร่งใส รองลงมาคือ ให้มีการจัดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการให้มากกว่านี้ และควรมีการสอบถามความต้องการชุมชน หรือทำประชาพิจารณ์ในการดำเนินโครงการต่าง ๆ

สุทธิรัตน์ จรรย์โกมล (2550, น. 55 - 63) ได้ศึกษาการบริหารงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งนาเลา อำเภอกอนสาร จังหวัดชัยภูมิ ผลการศึกษาพบว่า

1. ประชากรมีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เป็นรายชื่ออยู่ในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยมากสุดในแต่ละด้าน ดังนี้ การนำนโยบายขององค์การบริหารส่วนตำบล เป็นที่ยอมรับจากประชาชน มีความเที่ยงธรรมในการเลือกตั้งสรรหาบุคคลเข้ามาปฏิบัติงานด้านการเมือง มีการจัดช่องทางในการรับเรื่องร้องเรียนจากประชาชนเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล และการจัดกิจกรรมในการรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานมีการอภิปรายถึงปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานให้ประชาชนทราบ และมีการส่งเสริมให้บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลใช้ทรัพยากรของหน่วยงานอย่างประหยัด

2. ประชากรที่มีรายได้และอายุต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งนาเลาโดยรวมและด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน

สุรจิต พิสัยพันธ์ (2550) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดหนองคาย การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตจังหวัดหนองคาย อันได้แก่ เพศ, อายุระดับการศึกษา, สถานภาพ, สมรส และรายได้ ความรู้ความเข้าใจในการปกครองด้วยหลักธรรมาภิบาลทัศนคติ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดหนองคายผลการศึกษาพบว่านายกองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดหนองคาย มีระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลทั้ง 6 หลัก ภาพรวมอยู่ในระดับมาก สำหรับด้านความรู้ความเข้าใจในการปกครองด้วยหลักธรรมาภิบาล ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และทัศนคติที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ เพศ, อายุ, การศึกษา, สถานภาพสมรส, รายได้ / เดือน, ความรู้ความเข้าใจในการปกครองด้วยหลักธรรมาภิบาล และทัศนคติต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ผลการวิจัยพบว่า ไม่มีปัจจัยใดมีความสัมพันธ์กับระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล

ข้อเสนอแนะ สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลควรมีการให้ความรู้ต่อประชาชนเกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับ การประชาสัมพันธ์เปิดเผยข้อมูลข่าวสารการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบล และที่สำคัญ คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมวางแผน และร่วมติดตามประเมินผล เพื่อประโยชน์สูงสุดของประชาชนอย่างแท้จริง

อนุรัตน์ จักเจริญพรชัย (2550, น. 92) ได้ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลหมอนนาง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในระดับมาก ทั้ง 6 ด้านตามลำดับ คือ หลักนิติธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความโปร่งใส หลักความคุ้มค่า หลักคุณธรรม และความรับผิดชอบ คุณลักษณะของประชาชนที่แตกต่าง ซึ่งประกอบด้วย เพศ ระดับการศึกษา และอาชีพเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล ขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 และคุณลักษณะด้านอายุที่แตกต่างกัน เป็นปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

เบญจมาศ กงแก้ว (2551, น. 61) ได้ศึกษาการวิเคราะห์ระดับธรรมาภิบาลในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่แรม จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า

1. ประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า องค์การบริหารส่วนตำบลแม่แรมได้นำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการดำเนินงานในระดับปานกลาง โดยหลักธรรมาภิบาลมาใช้มากที่สุดคือ การดำเนินการตามหลักนิติธรรม หลักความรับผิดชอบต่อตรวจสอบและหลักคุณธรรมสูง แต่มีการดำเนินการตามหลักความคุ้มค่า หลักการมีส่วนร่วม และหลักความโปร่งใสระดับปานกลาง
2. ปัจจัยส่วนบุคคล ไม่ว่าจะเป็น อายุ, เพศ, การศึกษา, อาชีพ และการดำรงตำแหน่งในตำบล ไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีธรรมาภิบาลของ (อบต.)

ภัทรภรณ์ สะอ้าง (2551, น. 77 - 79) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานด้วยธรรมาภิบาลของเทศบาลนครสมุทรปราการ มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษา 1) ประสิทธิภาพการบริหารงานด้วยธรรมาภิบาลของเทศบาลนครสมุทรปราการ 2) ประสิทธิภาพการดำเนินงานให้บริการโครงสร้างพื้นฐานด้านถนน ประปา ขยะ และตลาดของเทศบาลนครสมุทรปราการ 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานด้วยธรรมาภิบาลของเทศบาลนครสมุทรปราการ ประชาชนที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในเทศบาลนครสมุทรปราการ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 380 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามที่มีค่าความตรง และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.735 และ 0.893 ตามลำดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่, ค่าร้อยละ, ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน, การทดสอบที, การทดสอบเอฟ และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพการบริหารงานด้วยธรรมาภิบาลของเทศบาลนครสมุทรปราการอยู่ในระดับปานกลาง 2) ประสิทธิภาพการดำเนินงานให้บริการโครงสร้างพื้นฐานด้วยถนน ประปา ขยะ และตลาดเทศบาลนครสมุทรปราการอยู่ในระดับปานกลาง โดยประชาชนที่มี

เพศ, อายุ, ระดับการศึกษา, อาชีพ, รายได้, ระยะเวลา และที่อยู่อาศัย แตกต่างกันมีความคิดต่อประสิทธิภาพการบริหารงานของเทศบาลนครสมุทรปราการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านถนน ปรุป่า ตลาด และขยะ ควรดำเนินการโดยเน้น การมีส่วนร่วม การดำเนินงานด้วยความโปร่งใส และทุกฝ่ายมีความรับผิดชอบ ด้านภาระหน้าที่ของแต่ละคน

ฉัตรยุพิน ปายเที่ยง (2552) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการโดยหลักธรรมาภิบาลตามการรับรู้ของพนักงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอท่าช้าง จังหวัดสิงห์บุรี พบว่า ระดับการรับรู้ของพนักงานด้านการบริหารจัดการโดยหลักธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอท่าช้าง จังหวัดสิงห์บุรี โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก 5 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านหลักความรับผิดชอบต่อสังคม, ด้านหลักความโปร่งใส, ด้านหลักคุณธรรม, ด้านหลักความคุ้มค่า, ด้านหลักนิติธรรม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยปานกลาง คือ ด้านหลักการมีส่วนร่วม และได้จัดทำแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการ โดยหลักธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอท่าช้างจังหวัดสิงห์บุรี โดยกำหนดยุทธศาสตร์แนวทางการพัฒนา ด้านหลักการมีส่วนร่วม 5 ยุทธศาสตร์ คือ 1) ยุทธศาสตร์การพัฒนาการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย 2) ยุทธศาสตร์การพัฒนาการมีส่วนร่วมในการวางแผน 3) ยุทธศาสตร์การพัฒนาการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 4) ยุทธศาสตร์การพัฒนาการมีส่วนร่วมในการทำงานและพัฒนางาน 5) ยุทธศาสตร์การพัฒนาการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงาน

สำราญ ต่างดี (2552, น. 82 - 83) ได้ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย เป็นการศึกษาเชิงสำรวจโดยนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีหรือหลักธรรมาภิบาล ประกอบด้วย 6 หลัก ได้แก่ หลักนิติธรรม, หลักคุณธรรม, หลักความโปร่งใส, หลักการมีส่วนร่วม, หลักความรับผิดชอบต่อสังคม และหลักความคุ้มค่า มาเป็นกรอบแนวคิด โดยกลุ่มประชากรในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ คณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย จำนวน 10 แห่ง 30 ราย เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า ด้านหลักการมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านหลักคุณธรรม และด้านหลักนิติธรรม ส่วนประสิทธิภาพด้านหลักความรับผิดชอบต่อสังคมมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด และคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ที่มีเพศ, สถานภาพ, ระดับการศึกษา, อาชีพ, รายได้, ตำแหน่ง, จำนวนครั้งที่ได้รับเลือกตั้ง และขนาดขององค์การบริหารส่วนตำบล แตกต่างกันมีประสิทธิภาพการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักธรรมาภิบาลไม่แตกต่างกัน

ภิรมย์ จานนอก (2553, น. 90 - 91) ได้ศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลโลกกระเบื้อง อำเภอบ้านเหลื่อม จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า

1. ประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลโลกกระเบื้อง โดยรวมและจำแนกตามเพศ, อายุ, การศึกษา และอาชีพ เห็นว่ามีการปฏิบัติการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล โดยรวมและรายด้านทุกด้าน คือ ด้านหลักนิติธรรม, ด้านหลักคุณธรรม, ด้านหลักความโปร่งใส, ด้านหลักการมีส่วนร่วม, ด้านหลักความรับผิดชอบ และด้านหลักความคุ้มค่า อยู่ในระดับปานกลาง

2. ประชาชนที่มีเพศต่างกัน เห็นว่ามีการปฏิบัติการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล โดยรวมและรายด้าน 5 ด้าน ไม่แตกต่างกัน แต่เห็นว่ามีด้านหลักความคุ้มค่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ประชาชนที่มีอายุต่างกัน เห็นว่ามีการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล โดยรวม และรายด้าน 5 ด้าน คือ ด้านหลักนิติธรรม, ด้านหลักคุณธรรม, ด้านหลักความโปร่งใส, ด้านหลักความรับผิดชอบ และด้านหลักความคุ้มค่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ประชาชนที่มีการศึกษา และอาชีพต่างกัน เห็นว่ามีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล โดยรวมและรายด้านทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุนันทา ภูผิวแก้ว (2553, น. 64 - 65) ได้ศึกษาการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่า

1. บุคลากร โดยรวมและจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาในการปฏิบัติงาน เห็นว่ามีการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลโดยรวมและเป็นรายด้าน พบว่ามีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก 4 ด้าน คือ ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความโปร่งใส และด้านหลักนิติธรรม และอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน คือ ด้านหลักความรับผิดชอบ และด้านหลักความคุ้มค่า

2. บุคลากรเพศหญิงและเพศชาย เห็นว่ามีการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยรวมและเป็นรายด้าน 3 ด้าน ไม่แตกต่างกัน แต่เห็นว่าการดำเนินงานด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักการมีส่วนร่วม และด้านหลักนิติธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. บุคลากรที่มีอายุแตกต่างกัน เห็นว่ามีการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยรวมและเป็นรายด้าน 5 ด้าน ไม่แตกต่างกัน แต่เห็นว่าการดำเนินงานด้านหลักความรับผิดชอบ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

4. บุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกัน เห็นว่ามีการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยรวมและเป็นรายด้าน 3 ด้าน ไม่แตกต่างกัน แต่เห็นว่าการดำเนินงาน

ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความรับผิดชอบ และด้านหลักความคุ้มค่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. บุคลากรที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานต่างกัน เห็นว่ามีการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยรวม และเป็นรายด้าน 4 ด้าน ไม่แตกต่างกันแต่เห็นว่ามี การดำเนินงานด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พระคุณพศ กิตติศาโร (2554, น. 79 - 80) ได้ศึกษาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักธรรมาภิบาล : กรณีศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า

1. พนักงาน ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบางกรวยมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า ผู้บริหาร พนักงาน และลูกจ้าง ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบางกรวยมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร พนักงาน และลูกจ้างต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักธรรมาภิบาล : กรณีศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามเพศ, อายุ, ระดับการศึกษา, รายได้ และประสบการณ์ทำงานที่อยู่ในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี พบว่าผู้บริหาร พนักงาน และลูกจ้าง ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบางกรวยมีความคิดเห็นต่อการบริหารงาน ตามหลักธรรมาภิบาล โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

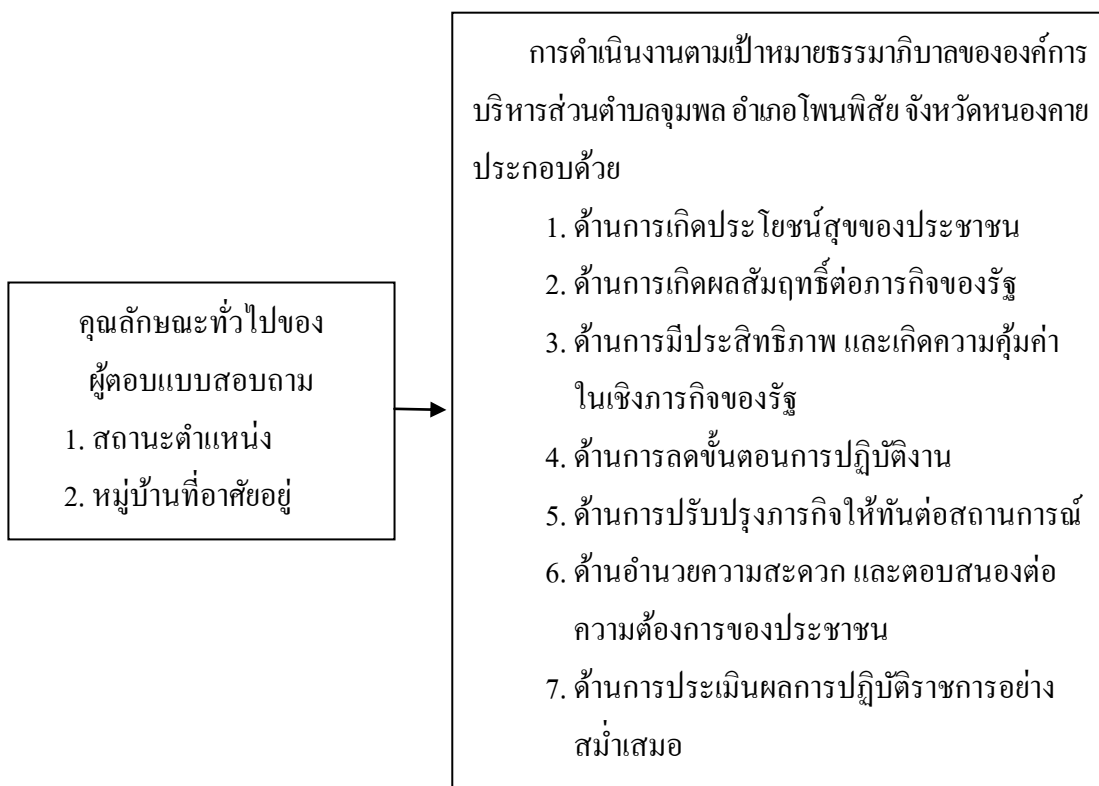
โดยสรุป จากงานวิจัยที่เกี่ยวกับการบริหารงาน และปัญหาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่เป็นรูปแบบเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลพบว่า สภาพการบริหารงานและปัญหาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับน้อย ถึงระดับมาก แตกต่างกันไปตามความสามารถ และศักยภาพของท้องถิ่นแต่ละแห่ง นอกจากนี้ยังพบว่า ประชาชน และผู้ที่เกี่ยวข้อง ที่มีสถานภาพแตกต่างกัน มีความเห็นต่อการบริหารงานและปัญหาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งแตกต่างกัน และไม่แตกต่างกันตามทัศนคติของประชาชนในแต่ละแห่งจะมีความพึงพอใจด้วยเหตุนี้ ผู้ศึกษา จึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าสองคอน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ทั้งนี้ เพื่อจะได้เป็นข้อสารสนเทศในการปรับปรุง และพัฒนาระบบการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าสองคอน ให้มีความพร้อมและมีศักยภาพต่อการให้บริการประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ที่ผู้ศึกษาได้ศึกษานั้น เป็นงานศึกษาค้นคว้าที่เกี่ยวกับการศึกษาหลัก
ธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น เทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบลต่าง ๆ
รวมถึงการศึกษาธรรมาภิบาลของนายกเทศมนตรี นายกองค์การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกสภา
องค์การบริหารส่วนตำบล พบว่าระดับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วน
ตำบลทั้ง 6 หลักโดยภาพรวมส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก และมีการนำปัจจัย ด้านเพศ, อายุ, ระดับ
การศึกษา, สถานภาพ, รายได้, ตำแหน่ง และระยะเวลาปฏิบัติงานมาใช้เปรียบเทียบ เพื่อหาคำตอบว่า
สิ่งเหล่านี้ จะมีผลต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลหรือไม่
จึงทำให้เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการศึกษาสภาพการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การ
บริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

2.7 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การดำเนินงานตามเป้าหมายหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลจุมพล
อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยใช้
กรอบแนวคิดการดำเนินงานตามเป้าหมายหลักธรรมาภิบาล ตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์
และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 มาตรา 6 - 53 (พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์
และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546, 2546) มาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังปรากฏ
ในภาพที่ 2.1

ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่ ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่

ภาพที่ 2.2 กรอบแนวคิดในการวิจัย